

SRZAVNO IZJAVNO PISMO

30810 8. II. 1932

krat,



FRANZ
SWU

PRIJATELJ



PROJA



špecialne kavine mešanice

so sestavljene iz najfinejših vrst kave.

Zato so neprekosljive v kvaliteti!

*Mi pijemo
„Proja“
sladno kavo*



„Proja“ sladna in dvojno sladna ječmenova in ržena kava
je redilna in zdrava, zelo priporočljiva Vaši deci kakor tudi bolnikom.

Kdor ljubi svoje zdravje, uživa „Proja“ sladno kavo.

Pri nakupu pazite na naše originalne zavitke!

Takile so zavitki pravih

domaćih izdelkov

jugoslovanske tvornice Dr. A. Oetkerja



Dr. A. Oetker-jev
vanilinov sladkor
za kuhinjo.

Ta zavitek zadostuje, da zadobi velik puding,
krema, kolač ali 1 liter likerja prijeten
vaniljev aroma.
Vsebinskega tega zavitka nadomestuje 2 1/3 stroke
dobre vanilije.



Doktor Oetker-jev
pecilni prašek
je najboljši!
Zakonito zaščiteno pod
imenom
Backin



Od gospodinje pohvaljen in
milijonkrat izkušan

Bactamid
(nadomestek za jajca)
od Dr. Crata in Dr. Oetkerja

nadomešča moč za snivanje testa in
barvo jajc: noževa konica tega praška
vsebuje moč barve enega rumenjaka
kakor tudi moč enega beljaka.
Bactamid se koristno doda vsaki moč-
nati jedi in pecivu, posebno omeletam,
žličnjikom, rezancem, krpicam, cino-
kom, buhtelnom, kolačem, maslenemu
in krhkemu testu itd. nakar se dobi
lepo obliko in je lahko prebavljivo.



Dr. Oetker-jev
PRIPOMOČEK
ZA
VKUHAVANJE
za gospodinjo.

Vsebinskega tega zavojčka uporabljena po
onostranskem navodilu, da 5 kg vkuha-
nega sadja, želele, marinade, sad-
nega sokova, komarom in sličnemu
stalnost in zabrani njih kvarjenje po
plesnobi ter kisanju.

Dr. Oetkerjevi šartilji kakor tudi pudingi, kreme in drugi izdelki
se dobe v vseh trgovinah.

mi kupujemo to





Kar vam bo ugajalo

F. Ks. Souvan

Veletgorina z manufakturno
Lubljana, Hestni trg 24.

L. MIKUŠ, Ljubljana
MESTNI TRG ŠTEV. 15

Dežniki

Na drobno! Ustanovljeno leta 1839. Na debelo!

On si bo že znal pomagati.

— Da veš, Milan, pravi mati svojemu osemletnemu sinčku, če te ne bo domov točno ob času, ko je kosilo, boš videl, ti bom kar krožnik vzela.

— Nič ne de, mama, bom pa jedel kar iz skled.

ZA VAS

Imamo novo izbiro
krasnih oblek

DRAGO GORUP & Co.

LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 16

Telefon 32-33

Telefon 32-33

„KARTOTEKA“, D. Z.
O. Z.

Ljubljana, Šelenburgova ul. 6/I

Rolex

Telefon 3338

knjigovodstvo

Kartoteke za vse vrste obratov.

Predrzen vajenec.

Gospodar: «Med delom mi ne boš zmeraj žvižgal, paglavina!»

Vajenec: «Saj ne delam. Jaz samo žvižgam!»

MODNO KROJAŠTVO
IVAN MRAK

LJUBLJANA, MIKLOŠICEVA CESTA 13

SOLIDNO DELO
NIZKE CENE

Česa žena ne prepušča možu.

Skrb za svojo intimno toaleta. Za to skrbi sama. Vsak dan irigira in uporablja za razkuževanje dve kavni žlički

SANOFORM-a
na 1 liter vode.

S tem se obvaruje vseh neprijetnosti, ki so velikokrat posledica nepravilne nege.

Navodila o pravilni uporabi so priložena vsaki steklenici. V vsaki lekarni in drogeriji ga dobite.

Lahko pa naročite Sanoform pri Chemotehni, d. z. o. z. v Ljubljani, Mestni trg št. 10 (Skabernetova hiša na dvorišču).

Originalna steklenica ima znak:



Kakor kane.

V neki družbi, v kateri je bil tudi neki menih, se je pletel razgovor o tem, kako ni zdravo, če pije človek vedno samo vino, ampak da je treba včasih tudi z vodo zaliti. Nato vpraša nekdo iz družbe meniha:

— Kako je to, oče, da ti piješ vino, ko menihi tako pazijo na to, kaj je zdravo in kaj ni zdravo?

— Veš, sinko, odgovori menih, tudi jaz ne pijem vedno enako, ampak kakor kane: zjutraj čisto vino, opoldne brez vode, a zvečer, kakor ga je Bog dal.

Dober svet.

Neka prilično grda dama vpraša slikarja, ki je imel več smisla za humor kakor talenta za slikanje, kako bi se odkrižala vsiljivca, ki neprestano lazi za njo.

Slikar odgovori hladno:

— Vzemite ga, gospa!

— Da bi ga vzela? se narepenči dama. Jaz bi ga prej obesila.

— Najprej ga vzemite, reče umetnik zlobno. Kar se tiče obešanja, bo to že on sam storil po šestih mesecih zakonskega življenja.

Na obiskih.

Vsi stoli v salonu so zasedeni. Pride neka dama, a Milko takoj vstane in ji ponudi svoj stol.

— Kako je on ljubezniv! reče dama. Pravi kavalir prepusti zmeraj svoje mesto damam...

— Zlasti starejšim damam! pripomni kavalir Milko.

KLIŠEJE

vseh vrst za eno-
in večbarvni tisk

JUGOGRAFIKA

d. z. o. z.

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 23.

PRIJATELJ

ILUSTRIRANA
DRUŽINSKA REVIIJA

Gustav Strniša:

Maškara da

Kadar me premaga melanholija, se mi zasmilijo vsi ljudje in sploh vsa živa bitja. Samemu sebi se dozdevam usmiljenja vreden sirotej, a drugi prav tako. Siromak se mi smili zaradi svoje revščine, denarnik zaradi svojega bednega bogastva, ki mu ga ni nikoli dovolj.

Če srečam na ulici psa, bi ga rad objel in mu dal vse, kar imam. Če zagledam vrabca, obrnem vse žepe, da bi našel drobtino kruha.

Predpust je.

Pri meni gospodari melanholija. Ljudje se smejejo in so srečni. Jaz vidim v njih smehu jok. V sreči zrem samo prikrito žalost.

Zadnji predpustni večer me zaneso noge na maškarado. Gledam maske. Sočuvstvujem z njimi.

Prekriti se poizkušamo. Pri tem vedno bolj razkrivamo svojo plehko notranjost! Hudo je, da je tako plehka!

Morda pa poizkušamo biti odkritosrčni? Morda smo se zato našemili in se obložili s tujo navlako, ki je je polna naša duša?

Sicer je pa vse tako majhno in neznatno! Menda me tudi zaradi lastne neznatnosti boli srce! In prav zato se mi tudi smilijo oni, moji nasprotniki. Zakaj naj sovraži človek človeka? Zakaj naj se bori mravlja z mravljo?

*

Študent Luka je velik in neokreten. Neroda se tega zaveda, kar je še slabše zanj, saj je vsled svoje zadrge še bolj rogovilast.

Doma je iz gorenjskih hribov. Nikoli ne bo skril kmeta. Skriti ga niti ne mara. Le to ga jezi in boli, da se je zaljubil v gosposko dekle, v Kodranovo Minko. Bogata je, vsa svilen in žametna. Še njeni zlati lasje so dragocena svila, ki se blesti kakor sij okoli glave svetnice.

Minka je cukrena punčka, vsa ljubezniva in prijazna. Z dijaki rada pleše. Zaljubljeno jih pogleduje in se jim smeje.

Nocoj je na maškaradi.

Luka se je oblekel v frančiškana. Počasi in zamišljeno hodi po dvorani kakor pravi menih po tihi cerkvi. Kmalu zagleda Minko. Maskirana je v planšarico. Brhka je in zdrava, kakor bi bila res zrasla na samih planinah.

Deklica ni sama. Rdeč domino jo spremlja.

Frančiškan ju gleda. Srce ga boli. Prične ju zasledovati.

Planšarica se skrije na klopico, obdano od rožnih grmičkov.

Rdeči domino sede poleg nje.

Luka se počasi približa. Že začuje šepetajoče glasove zaljubljenega domina.

Študent posluša. Kakor nežna godba done mamljive besede. Vanj pa prodirajo ostre kakor trni in ga zbadajo v dušo.

Zakaj ne zna govoriti? Napisal je zaljubljeno pismo, zložil je kopico pesmi. Vse je raztrgal in poteptal. Smejal se je svoji mehkuznosti. Kadar je bil sam, se je glasno norčeval iz sebe:

«Ti, študent Luka! Ali si Gorenjec ali šleva? Saj vendar veš, da te ne bo marala taka nežna stvarca, ki je ustvarjena samo za pestovanje!»

Nič ni pomagalo. Minka mu je ostala v mislih. Kakor mačka se je njena slika splazila vanje. Kadar je menil, da jo je odgnal, se je pojavila še jasnejša in lepša.

Zdaj pa gleda svoj ideal poleg drugega.

Domino hoče planšarico objeti.

Ona se brani. Kvišku skoči. Spremljevalcu jezno zapretili.

Luka jo razume po svoje. Ne pozna ženske duše. Takoj pristopi.

Domino pogleda koščenega frančiškana, ki je dvignil svojo močno pest. Takoj spozna in zasika:

«Vi, osmošolec Luka Jerin! Kdo vam je dovolil, da lazite tod okrog? Jutri se javite pri meni!»

Frančiškan spozna zasmehljivi glas svojega razrednika. Toda nocoj je divja gorenjska narava močnejša kakor njegov razum. Pest udari.

Profesor zakriči na pomoč. Dekle zacvili kakor miška, če stopiš nanjo.

Luka beži. V temačnem kotu zazre star, zelen zastor. Odgrne ga. Že stoji med mračnimi kulisami, zloženimi ob steni. Razmakne jih in počene med njimi na tla.

Zdaj je mahoma ves ponižen in boječ. Trepeče. Boji se kazni kakor otrok šibe.

In na mater se spomni. Bolna leži doma. Morda že umira? On se pa preganja za dekleti. namesto da bi ždel pri knjigah.

Mati bo vse zvedela in bo žalostna. On pozna svojega profesorja. V očeh mu je čital, da se večkrat za zabavo igra z usodo svojih študentov. Sovražijo ga. A tudi boje se ga kakor živega vraga.

Razredniku je to malo mar. On se zabava z njih usodo, kakor bi brcal žogo. Zraven se veselo smeje.

Luka drhti. Zdi se mu, da trepečejo z njim kulise. Tiho, komaj slišno se tresejo. On jih čuje. Boji se njih lahnega šuma. Če se le premakne, završi platno.

Nihče ne pride za njim. Rdeči domino ga pač ne mara zasledovati. Čemu naj lovec strelja sokola, ki ga ima privezanega na verižici? Kadar bo hotel, bo z njim storil svoje!

Študent vidi skozi špranjo pri oknu, da se že dani. Dvigne se. Haljo vrže s sebe. Iz svojega skrivališča hoče.

Začuje smeh. Počaka. Pogleda skozi zastor.

Minka in njegov razrednik prideta mimo. Objeta sta. Poljubujeta se in si obetata ljubezen.

Dekle je brez krinke. Profesorju visi njegova maska na roki in mahedra kakor velik, rdeč netopir.

«Ne vem, zakaj se je tisti dijak obregnil ob naju?» vpraša ona hipoma. Močna Lukova misel je vzbudila v njenih možganih spomin nanj.

«Ljubosumen je, to motovilo hribovsko,» zahrešči profesor, ki je nekoliko vinjen.

«On? B—r—r—r! Kaj si misli ta kmet? Če ga vidim, se spomnim na kravji hlev. Pravi hlapec je to!» odgovori ona.

Luka se nasloni na kulise, ki zaječe. Ona dva gresta dalje.

Naposled se odpravi tudi študent. Zdaj se je premislil. Spet obleče svojo kuto in odhiti v nji po stopnicah. V tlakovani, mokri veži privzdigne haljo, kakor bi že stopal po plitvi vodi. Tako se je zamaknil v svojo obupno misel...

*

Niko Pirnat:

Z d v e h s v e t o v

«Končajva torej! Vse skupaj nima nobenega smisla! Vse je samo še — muka! Neznosno mučno je vse to! Zaključiva — pozabiva! Kar je bilo je bilo: preteklost! Podajva si roke brez jeze in očitkov — pa zbogom!»

Ponudil ji je roko in čakal. Ona se ni zgenila. Nepremično je sedela v naslanjaču in ga gledala z razprtimi očmi.

«Torej — kaj? Govori že, prosim te! Zakaj molčiš? Na, daj mi svojo roko — pa da končava že enkrat!»

Ni odgovorila. Strmela je mirno vanj in vlažna zavesa ji je šla čez oči.

«Pa to je strašno! Čuj me, Irena! To najino razmerje ni več nič drugega ko bolezen. Ti —

Uro nato ga vidim, ko ga potegnejo iz vode. V frančiškanski halji leži na tleh ves velik in neroden. Njegovo telo je izredno dolgo, kakor bi se po smrti iztegnilo iz vode in pogledalo v svet z drugimi očmi. Pesti ima skrcene. Palca silita na dan med sredincema in prstancema ter kažeta fige.

Ko ga dvignejo in neso v mrtvašnico, zakolebam za njimi.

In tedaj začutim, da je moje telo trdo, kakor omrtvičeno. Trenutno mi je, da nisem tisti, vsakdanji jaz, da neso mene namesto študenta, a moja senca se maje za mojim truplom.

To je težak občutek. Ko izgine, sem ves preplašen.

Ob reki gremo. Črna in sovražna hrumi. Stiska se k umazanemu zidovju, kakor bi hotela vse streti in porušiti.

Tedaj prineso mimo — Kurenta, ki ga hočejo sežgati. Pogreba se srečata.

Kakor tat se zmuznem. Že sem med Kurentovimi pogrebci, ki me veselo sprejmejo. Pijan našemljenec me pohvali:

«Tako je prav! Naš pogreb je važnejši! Praznujemo ga le enkrat na leto! A drugih mrtvecev je vsak dan na kupel!»

Zasmejem se. Začutim, da je moja žalost odšla v sprevedu za mrtvim študentom.

In tedaj se mi hipoma vse smeje. Reka, ki sem jo zrl pravkar sovražno in mračno, se mi zazdi vsa mila in prijazna.

Ko prisije solnce, stojimo na peščenem bregu.

Kurent zagori. Voda svetlika.

Mi pojemo posmrtnico. Vesela pesem je to, da bi človek zraven plesal.

Konec!

Vračamo se.

Tedaj zabrni zvon iz stolpa bližnje cerkve.

Stresem se. Zvonjenje me je opozorilo na smrt, na utopljenca. Ko bežim mimo katedrale, začujem iz nje težke besede:

«Prah si bil in v prah se spet povrneš!»

boliš mene in jaz bolim tebe! Končajva že, za boga!»

«In da to ugotoviš, je bilo treba dveh let?»

«Ali Irena! Poslušaj vendar —»

«Dve leti! Divni ste, gospod! In jaz — jaz sem žrtvovala dve leti temu človeku! Dve izgubljeni leti — zdaj pa: Irena, to je bolezen, ti me boliš in jaz te bolim — ha, ha! Izvoliš morda ugotoviti še kaj, ti — ti, boleči človek?»

«Dobro torej, ti si hotela!»

Živčno se je zgenil in si prižgal cigareto.

«Allons! Pred dvema letoma, ko sem se bil vrnil iz tujine, sva se spoznala. Takrat se je bila končala tvoja afera s Stefaninijem. Trpela si. Videl sem te, kako hodiš med ljudmi apa-

tična, mrtva za vse okoli sebe. Ko sem te tako videl, se je nenadoma vulkanično uprlo v meni: ne, to ne sme biti! Tu je ubito nekaj, kar še ni živelo! Nekdo je tu storil zločin! Tu moram — kaj moram? Nisem vedel, kaj — a takrat sem prišel k tebi! Spremljal sem te, zahajal k tebi na dom in neki večer — ti se spominjaš! — ko sva sedela na vrtu za vašo vilo in so dišale rože, so se našle najine roke, prsti so se krčevito kakor v obupu oklenili prstov in se niso mogli več razkleniti. Pogledala sva se — in razumela. (Takrat je — ti se spominjaš! — zaklicala milostiva gospa mama gori iz prvega nadstropja: Also, Irena, kommst du schon endlich hinauf, ja?). Ko sem odhajal, sem opazil neko luč v tvojih prej tako mrtvih očeh. Bil sem vesel. In prišli so tisti lepi večeri, ko sva hodila po samotnem parku in sem sejal vate vso lepoto, kar je je bilo v meni. Vodil sem te po louverških dvorinah, skozi galerije Münchena in Firence, po lagunah Venecije in med stene Dolomitov. Vodil sem te h gotiskim Madonam in k risbam Pabla Picassa, k verzom Villona in Jesenjina, v georggroszovske ulice in na ruske stepe. Videl sem, kako srkaš vase vse to, in videl sem, da postajaš lepša, globlja; videl sem, da razumeš, in videl sem, da ljubiš. — Nekoč, ko sem se poslovil od tebe, sem opazil na vrtni klopi tvojo milostivo gospo mama in tistega antipatičnega, histeričnega nadsvetnika Varnika. «Ich muss Ihnen sagen, Gnädige,» je jecljala ta k. u. k. fosilija — «ja, wie sich Irene entwickelt hat... wie die Mutter, ganz wie die Mutter!» In milostiva gospa mama je vzdihnila: «Ach ja, unsere Irene! Ich weiss nur nicht, was sie an diesem ungemütlichen Kerl, diesem Gornik, findet? Immer stecken sie zusammen und es hilft kein Wort! Das ist ja doch keine Partie für...» Nisem več poslušal. Tako torej, sem si mislil. Dobro! Nisem ti takrat omenil niti besedice. Tiste dni je gorela najina strast s tistim silnim plamenom, ki požge vse okoli dvojice teles, pijanih drugo od drugega...

«Ivan!» je planila ona in zgrabila z rokami v svoje temne, valovite lase.

«Pusti me, prosim! Hotela si vedeti — torej poslušaj! — Bilo je, mislim, avgusta, da, avgusta, ko smo sedeli v večji družbi na vrtu. Ne vem, kdo, a zdi se mi, da je prav tisti blazirani Egon pričel govoriti o nacionalnem ponosu. Kako sem se takrat začudil! Ko je bil zašel v svojih — da tako rečem — izvajanjih do nekih absurdnih, idiotskih, predpotopnih sklepov, si mu ti vroče pritrjevala. Molčal sem. Glej, nekaj dni pozneje sva ždela v somraku na tistem le tvojem temnem divanu med blazinami. Ko sem te držal toplo, vso drhtečo v teh svojih rokah, si zašepetala v trenutku največje omame: Du mein Kleiner — du ganz, ganz mein Kleiner... Takrat sem se ti zasmejal v obraz. Planila si pokonci, grizla si konce prstov

in blazno strmela vame. Ne vem, kaj sem ti takrat govoril, jokala si in komaj sem te pomiril. Opazil sem večkrat potem, kako me skrivaj opazuješ, kakor bi hotela vedeti: Kaj mu je? Kdo je? Je li blazen? Zdaj vedi! Premisli, ali ni to diabolčno smešno: naše boljše dame govorile o nacionalnem ponosu — in eroticis pa šepetajo po nemško, auf deutsch! Res — divno! — Vidiš, počasi sem pričel razumevati. Mi smo dva svetova. Na eni strani ti in tvoji, na drugi — jaz in moji. Ko sem te videl strto in samotno v tisti tvoji bedasti okolici, je zakričalo v meni: Ne! Ne zaslužijo, da bi jim pustil to dekle! Sklenil sem, da napišem na pergament tvojega življenja pesem, prečudno, močno in zdravo pesem. Izbrisal sem tistih par brezveznih, brutalnih čačk, ki so jih napisali neki pred menoj, in... Nu, prišlo je drugače. Opazal sem, da postajaš nekam nervozna, čudno zamerljiva. Očitala si mi nemogoče stvari. In vedno izgovori: papa, mama, tenis, Egon... Bolj in bolj sem čutil, da te ne bom nikdar iztrgal iz tvoje sredine. Nekoč sva se sprla in se nisva videla nekaj dni. To je — jaz sem te enkrat videl! Se še spominjaš Boticellijeve Venera? Nekoč sva gledala to silno delo maestra Sandra in takrat sem ti dejal: Irena, prav taka je tvoja roka kakor ta tu, ki jo je naslikal Sandro! In sem poljubil tvoje dolge, bele prste. Glej, tiste dni, ko sva se sprla, sem te ugledal v kavarni. Sedela si z Egonom. Videl sem, kako bulji vate in kako neprestano gestikulira. Ti si se tiho smehljala. Naenkrat sem opazil, kako si počasi dvignila roko na prsi in jo držala tam v pozi — Boticellijeve Venera! Uboga Venus! — Spet sva se našla. Spet sem pričel verjeti. Toda, glej! Vsa stvar postaja bolj in bolj zoprna! Zadnjič me je nahrulil tvoj svetli gospod papa z brezposelnim boljševiskom. V nočnem lokalu. — Bil je — dovoli — pijan. In le, ker je tvoj oče, nisem dvignil roke! Danes si mi rekla sama: dve izgubljeni leti! Za te besede — lepa hvala! Torej glej! Čemu bi se mučila naprej? Ti ne boš svojega miljeja nikdar pozabila, jaz ga ne bom nikdar priznal, ker — ker ga mrzim in zaničujem! Končajva, in to takoj! To bo najbolje, da, najbolje!»

Vstal je in se sklonil k njej.

«Podaj mi vsaj roko, svojo boticellsko roko — zadnjikrat!»

Dvignila se je in skrila roke na hrbtu. Iz bledega obraza je zrlo vanj dvoje strašnih oči.

«Nočeš? Nu — zbogom tedaj!»

Sunkoma se je okrenil in z naglim korakom stopil do vrat ter jih rahlo zaprl za seboj.

Z živčno naglico je oblačil plašč in mrmral sam s seboj: «Hitro, samo hitro odtod! Sicer ne vem... ne vem... Brž, le brz, samo — proč!»

Planil je po stopnicah in hitel proti parku.

Pršel je droben dež. Veter mu je zanašal hladne kaplje v obraz.

Govoril je sam s seboj. «Kako je to dobro! To je tako zelo dobro — ta majski popoldanski dež... To osvežuje, to je zdravje! Le boleznine, samo tega ne več, nič več! — Vraga, saj mora razumeti — to je moralo končati! Es war doch nicht mehr zum aushalten! Ha, ha, torej jaz že tudi — fiii! Tako daleč smo prišli! Proč, samo proč! Jutri! Pojutrišnjem najkeseje! Kam pač? Vseeno, kamorkoli!»

Hitel je proti mestu. Z očmi je božal ozele- nele veje platan in sveže trate. «Kako je to do- bro in lepo! To sočno zelenje pod temnim ne- bom, kdo bi pač to naslikal? Cézanne? Vla- minck? Oba? Nobeden? Najbrž nobeden! Naj- brž!...»

Dva dni pozneje je klečal Ivan Gornik v svoji sobi med dvema odprtima kovčegoma in vlagal svoje stvari. Požvižgaval je tiho in se smehljajal predse, potihoma in otročje.

«Pariz! V Pariz pojdemo! Pojdemo ali pa se popeljemo, haha! Pariz v maju! Kje je pomlad tako lepa — kje, vprašam jaz, camarade Ivan Gornik? Nikjer, camarade!»

Služkinja je potrkala na vrata in vstopila.

«Pismo za vas, gospod Gornik!»

Obračal je pismo v roki. Kaj je? Naslov je tipkan. Raztrgal je ovoj in se začudil — Ire- nina pisava.

«Dragi! Zvedela sem, da potuješ v Pariz. Rada bi te še enkrat videla. Samo za minuto. Bolna sem. Pridi! In potem — kakor si ti hotel. Irena.»

Kaj je zdaj? Kaj hoče še, za boga? Bolna — kako bolna? To nima smisla! Zaradi ene mi- nute! Kaj hoče s to «eno minuto»? Sicer pa, končano je končano! Če hoče — on lahko pride! Je bedasto, toda — ako želite, s'il vous plaît? Pourquoi-pas? Toda ako... Bolje bi bilo... ah, do vraga, zvečer odpotuje, in če ona hoče, če želi...

Ob štirih je pozvonil v vili. Služkinja mu je odprla, čudno ga je pogledala in pokazala z roko na vrata Irenine sobe. Odložil je klobuk in plašč.

Potrkal je. Nihče se ni oglasil. Nato je vstopil.

Izprva se ni znašel. (Zavese so bile spuščene.)

Približal se je postelji. Irena je ležala med belimi blazinami v svoji sinji pižami, z rokami, izproženimi po svileni odeji.

Obstal je tik pri postelji.

«Prišel sem...»

Počasi je okrenila glavo. Opazil je, da je strahotno bleda. Mirno ga je gledala s svojimi temnimi očmi.

«Hvala!»

Molk.

«Torej...»

Gledala ga je uporno, ni trenila z očesom.

«Kdaj odideš?»

«Danes zvečer!»

Njene oči, mirne in globoke, so se vpile v njegovo lice. Živčno se je zganil.

«Zbogom torej in...»

Brez besede in trudno mu je prožila svojo belo, fino roko. Sklonil se je k njej, jo prijel za roko in jo poljubil. Duh po sveži posteljnini in tisti čudoviti znani vonj njenega negovanega telesa ga je za trenutek omamil.

Stal je sklonjen nad njo in ni umaknil ustnic.

Tisti hip pa je Irena široko razprla oči in kakor kača planila kvišku. Objela je njegovo glavo in jo prižela nase.

«Ivan! Ne, ne, saj ni mogoče, saj to ni mo- goče! Saj ne smeš — ne moreš! Ne, ne smeš! Ivan — prosim Te! Ne pustim, ne izpustim te! Tu boš, tu! In vse, kar hočeš, vse storim! Ne smeš od mene!»

Nekaj se je zlomilo v njem. Počasi je zdrsnil do nje na posteljo. Držala ga je z obupno močjo in njegova roka je mehanično spolzela ob formah njenega telesa.

Pižama se ji je razgrnila in Irena je stisnila njegovo glavo med svoje gole grudi.

Čutil je, kako drhti njeno telo in kako ji udarja srce na njegova senca.

«Ivan, Ivan! Vedela, slutila sem, da ne moreš, da ne pojdeš! Moj si, nič se ni zgodilo — nič mi nisi govoril! Nekdo drug je bil to! Vse bom pu- stila, saj jih mrzim kakor ti! S teboj pojdem, tja, kjer si mi pravil — kjer so žuljave, za- gorele roke — tja, Ivan!»

Stal je v svoji sobi in blodil z roko po čelu.

Que faire? Kaj zdaj? Kako se je zgodilo, kaj je bilo to včeraj? Ali ga res ljubi? Z njim hoče? Ona — Irena! Kako? Kaj je to?

Stal je v sobi in se oziral tja na svoja dva od- prta kovčega.

Bon jour, monsieur Gornik! Quand partirons nous?

Kdaj?

Torej je spet podlegel. To je njena moč. Ali — prekleto! Kaj zdaj — spet iznova? Morda res ne more brez njega...

Začul je korake na hodniku. Nekdo je po- trkal, in preden se je odzval, je vstopil doktor Egon s svojim nesramnim smehljajem okoli ustnic.

«Halo — Ivan! Kako si, moj dragi levičar? A? Dovolj, da sedem! A propos — najprej na- ročeno! Veš, kdo me pošilja? Irena! Evo ti!»

In pomolil mu je pismo. Ivan je odprl ovitek in čital.

«Ivan — Ti imaš prav, popolnoma prav! Res nima smisla. Ne bi ti mogla slediti k umazanim rokam in k znojnim srajcam. Je préfère mon parfum (Bourjois — saj ga poznaš?)»

Irena.»

Ivan ni izpremenil niti črtice na obrazu; opazil je, kako ga Egon napeto motri.

«Torej Ivan — kaj posebnega?»

«Ne — prav nič posebnega!»

«Zdaj pa — dovoli, grem! Mudi se mi! Popoldne se odpeljeva z Ireno na Bled. Z mojo novo limuzino. Auburn — Ein rasiger Wagen! Torej zdravo! Zdravo!»

Ivan je molče strmel skozi okno. Prižgal si je cigareto in sledil s pogledom sivim kolobarjem dima.

Naenkrat se je trudno nasmehnil.

«A — to je! Seve, to je! Kako da se nisem prej domislil? Njen ponos! Ni mogla pretrpeti, da bi ji jaz rekel: konec. Ona je morala imeti zadnjo besedo! Toda igrala je sijajno! Scena včeraj — comme il faut! Škoda, morala bi k teatru, ne, k filmu, k — zvočnemu filmu! Torej, kaj iščemo še tu? Pojdimo, prijatelja!»

Zaklenil je oba kovčega, izplačal gospodinjo in jo prosil, naj pošlje prtljago na kolodvor.

Brzec se je premaknil. Ivan je stal ob odprtem oknu. Ko je vozil vlak čez cesto, je čakal ob zapori nov, eleganten avto.

Ivan se je sklonil skozi okno. Opazil je Ireno in Egona. Zavihtel je svojo potno čepico. Spoznala sta ga. Ona je komaj vidno nagnila glavo.

Par dni po svojem prihodu v Pariz je našel pri portirju svojega hotela obvestilo.

«Irena M. — dr. Egon T. zaročena.

Ljubljana, meseca maja 192...»

Namuznil se je raztreseno in še isti dan čestital.

Ko je sedel zvečer v Rotondi in srkal iz čaše izborni Médoc, se je nenadoma domislil: le kje sta iztaknila moj naslov? Do zdaj vendar nisem še nikomur pisal odtod? To je res zanimivo, vražje zanimivo!

Nekaj dni pozneje je listal Gornik v čitalnici instituta des Etudes slaves po domačih časopisih. Zdrznil se je. Med dnevnimi novicami je čital tole kratko vest:

«Snoči se je zastrupila z veronalom gospodična I. M. Vzrok samomora je neznan. Zapustila ni nikakega poslovnega pisma.»

I. M. — Vstal je od mize in počasi odšel iz čitalnice. Na stopnicah je srečal Mirka Dolinarja, svojega ljubljanskega znanca.

«Zdravo, Ivane! Torej vidiš, kakor sem rekel! Par dni — in vidiva se v Parizu. Toda, stoj, list imam zate. Izročila mi ga je Mery. Evo ga! Je Mato gori? Je? Moram ga pozdraviti! Zvečer se vidimo v Rotondi, jasno! Au revoir!»

Ivan je ogledoval kuverto in svoje ime na njej. Vtaknil je neodprto v žep.

Sedel je na klopi v luksemburškem parku in gledal na veliki bazen, po katerem so spuščali otroci svoje male jadrnice. Površina vode je rahlo valovila. Ivan se je nenadoma spomnil Ireninih las (valovitih las). Otroci so skakali okoli bazena, kričali in vzklikali. Pomislil je: kakor vrabci!

Nad njimi se je bočilo sinje nebo. Brez oblaka. Sence platan, tu prozorne, tam temne, so se risale po drobnem pesku. V zraku je bilo nekaj kakor pesem.

Ivan je gledal predse in ni mislil nič. Prav nič.

Posegel je v žep in izvlekel pismo. Gledal ga je dolgo in pozorno. Od vseh strani.

Čuden siv papir. Čuden format. Naposled ga je odprl.

Ugledal je dve vrstici, napisani z dobro znano pisavo:

«Il ne me reste que mourir avec mes parfums —»

Stopal je z dolgimi koraki po bulvarju.

Kaj je bilo? Je li on kriv? Kako — kriv? To je histerija, bolezen! Ves ta njen milje je bolan in ona je bila bolna! Absolutno bolna!

Ali je imel pravico, da jo je trgal iz te njene sredine? Saj je bilo od vsega početka jasno, saj je moral vedeti, da je brezplodno, obupno — neumno!

Pravico? Kdo pa ima sploh do kake stvari pravico?

In vendar — ali ni ta smrt nekaj drugega, nekaj...

Il ne me reste que mourir avec mes parfums...

Ali ne pomenijo te besede obupno spoznanje ženske, ki se je znašla mahoma na klavrnih razvalinah čarobnega gradu sama — z bedno stekleničico izhlapelega vonjila v rokah?

Ali ni morda on sam, Ivan Gornik, s tretjino, o, s polovico svojega jaza zasidran v onem, Ireninem svetu? Ali je on sam popolnoma zaupal traverzam, ki naj bi nosile čarobni grad — nad prepadom?

Zdrznil se je in odšel po keju.

Nehote se je zagledal v reklamno desko, kjer je eden med mnogimi plakati z zlatimi črkami oznanjal strmečemu človeštvu (pred desko ni bilo nikogar), da je Parfum du monde le in edino le...

Parfum Bourjois.

Narodni plesi izraz plemenskih posebnosti

Dasi ima vsak narod svoje tipične ples, vendar lahko zapazimo veliko sličnih potez med plesi posameznih plemen tudi tedaj, če ona nimajo nobenih kulturnih vezi.

O postanku plesa se je že veliko pisalo. Mnenja so različna. Vsa se pa strinjajo v tem, da je nastal ples iz potrebe, da se da energiji, kar je je odveč, duška in da se da izraza občutkom.

Kakor vemo, ima ples svoj biološki in psihološki koren. Tesnoročno bi bilo, ko bi trdili, da izraža ples samo neko vrsto občutkov, pa najsi bi bili ti občutki tudi ljubezenski, dasi vemo, da gospoduje ljubezensko čutenje vsemu našemu bitju. Trditev, da je nastal ples iz kretenj, ki so v prastarih časih izražale potrebo boja, bi ne bila napačna, ako bi bila imela primitivna, napol divja plemena samo bojne ples, ako bi torej ne bilo tudi takšnih plesov, ki so imeli religiozni smisel.

Preveč bi raztegnili razpravo, ko bi hoteli razpravljati o vseh, sicer prav zanimivih nazorih o plesu in njegovem značaju. Učenjaki, kakor n. pr. Darwin in pozneje Bolduin, Gross in še drugi, so obrazložili biološki izvor in psihološko naravo samega plesa. Že davno sta se začeli tudi etnologija in folklor baviti s proučevanjem nacionalnih plesov, da bi se tudi na osnovi teh dveh mogle določiti tipične psihične lastnosti naroda. Zakaj kakor narodni umotvori, kakor glasba, prav tako razodevajo tudi narodni plesi značaj in mentalnost posameznih narodov.

Je neka karakteristika, ki so nanjo postali učenjaki že davno pozorni. So namreč narodi, ki plešejo v večjih skupinah, nekako tako, kakor se pleše pri nas «kolo»; pri nekaterih plemenih plešejo posamezniki, pri drugih zopet po dva in dva. Ti pojavi nikakor niso slučajni. «Kolo» jasno kaže, da ima narod, ki ga pleše, socialni smisel in da je njegova, dasi patriarhalna kultura na čvrstih temeljih, tako da so tudi moralna pojmovanja v teh narodih na zelo visoki stopnji. Dvojice, čvrsto



Delfijski plesi.

objete, kažejo, da je dotično pleme prilično širokogrudnih moralnih nazorov in da je tisti prvobitni individualizem še vedno v premahu. Tam pa, kjer posameznik pleše, kaže, da je njegova potreba za izražanjem močna in da on popolnoma zadostuje sam sebi celo tedaj, kadar tudi drugi uživajo v njegovem plesu.

Zanimivo je še to, da ni nobenega divjega plemena, in najsi bi bilo na še tako nizki stopnji razvoja, ki bi ne izražalo svojih občutkov s telesnimi gibi, s plesom. Smisel za ritem je torej sploh že prirojen človeku.

Vsak narod je znal s plesom na najposrednejši način izraziti svojo najbistvenejšo potezo. Dasi imajo na drugi strani plesi vseh narodov nekaj skupnega. To ne pomeni nič drugega kakor to, da izražajo vsi ljudje na isti način svoje emocije s pomočjo plesa, zlasti pa obeležujejo njegov značaj.

Znan je črnogorski ples «orel». To je v bistvu viteški in junaški ples. Mar ta ples ne očituje dovolj najznačilnejše lastnosti Črnogorca — junaštva? Znano je zopet, da Turki neradi plešejo. Oni rajši gledajo moške in njih zvijanje po turobnih zvokih glasbe. To kaže, da so oni senzualni in leni... Zgodilo se je, da je neki avstrijski obmejni častnik povabil na ples sosednjega bosenskega paša. Ko je Nemec vprašal Turčina, kako mu kaj ugaja ta zabava, je ta odgovoril: «O, čisto dobro. Toda vi kakor velika gospoda grešite, ker se med plesom potite. Mi sedimo in uživamo, ko gledamo, kako drugi za nas plešejo.» A madžarski «čardaš», ki ga plešejo tako ognjevito,



Črnogorski «orel».



Turška plesalka.

besno in divje, kaže dovolj, kakšni so Madžari v bistvu. Črnogorcu je dovolj enolična pesem, da ga pokrene na ples. Turku je potrebna tista čudna, poltena iztočna muzika, ki ga opoji in pripravi do solz in do besa hkrati... tudi če sam ne pleše...

Poglejmo škotske ples. Oblečeni v svoja živopisna krila in v nogavice, z brezštevilnimi četverkotniki in golimi kolena, vodja plesa pa s smešno policijsko čepico z dvema dolgima trakoma na glavi začno plesalci med veselim vzklikanjem poskakovati v živem ritmu. Dudač z napihnjenim obrazom, ki se ti zdi, da bo zdaj zdaj počil, piha, kolikor mu da duša, njegovi prsti pa skačejo po luknjicah... Ali ta instrument (gajda, diple) ne spominja na naše kraje?

In biskajski plesi? Ples «arrigi» je podoben škotskemu plesu, samo instrumenti so drugačni in muzika. Potem španski plesi, ki jih, dasi stilizirane, dobro poznamo. Kako spominjajo oni na ciganske ples! Tukaj in tam je tisti lahni ritem v začetku in dolgi na koncu. In tu in tam ista vznemirjenost in zanos pri gledalcih.

Kaj pa ruski plesi, ki jih tudi mi poznamo? Koliko je tu mešanice. Ne ve se, ali je v njih več slovanskega ali več iztočnjaškega.

In moderni, kosmopolitski plesi? Oni dolgujejo vsem plemenom, vsem narodom. Oni zedinjajo vse vplive, vsa plemena... od najprimitivnejših do najkulturnejših. Ali naj omenimo «čarlston» in «šoli» in opozorimo na njun divjaški izvor?

Zamorski plesi in vsa zamorska umetnost je obrnila po vojni pozornost vsega sveta nase. To zanimanje pa ni bilo samo površno in kratko, ampak traja še vedno, ne samo kadar gre za eksotične ples, ampak tudi za skulpture, ki imajo v sebi nekaj divjega, sirovega in najneposrednejšega. Pariz uživa že deset let v divjem ritmu divjaškega yazza in v kretnjah, ki jih zahteva ta ritem. To ni slučajno. Po vojni človek neče svoje čustvenosti stilizirati in ji dati oblike, ki naj bi jo zakrila. Nasprotno: on hoče doživljati s polno močjo in doživljati ne samo redke občutke, ampak hoče dati duška tudi svoji strasti. Temu osnovnemu stanju duševnosti današnjega človeka, kakor da bi ugajali zamorski plesi, katerih vpliv je znamenit tudi na sodobno koreografijo, ki

črpa veliko motivov in sugestij iz zamorskih sirovosti.

Ne da se povedati, doklej bo vse to trajalo, toda nadejamo se, da bodo tudi koreografi izprevideli, da imajo oni veliko odgovornost nasproti mladini, ki si svoje moralne fiziognomije (to je treba poudariti!) ne ustvarja samo doma in v šoli, ampak tudi v danzingu, ki mu ona posveča ves svoj prosti čas in vso svojo silo celo do izčrpanosti.

Vzgojitelji greše, ker se ne bavijo dovolj z vprašanjem plesa, ko že psihologi vedo, v čem tiči njih značaj in njih smisel. Ples je, o tem ni dvoma, močno sredstvo, kadar gre za vzgojo okusa. Red, takt, gibčnost in še več drugih lastnosti, ki jih zahtevamo od inteligentnega mladeniča, mu bo dal v prvi vrsti ples. A ta ples



Španjolci s svojim voditeljem, ki vodi ples.



Eksotični japonski plesi.

Pesem simbol ljubezni

Pesem je pri vseh narodih najvernejši tolmač ljubezni. Ona jo spremlja v vseh oblikah razvoja, ona je zgovornejši tolmač ljubezenskih čuvstev kakor so besede zaljubljenec.

Mislimo, da se ne motimo, če rečemo, da je mladenič prvokrat zapel zato, da bi izrazil svojo ljubezen do drage, katere podoba se mu je smehljala v duši.

Ljudje pojo tudi tedaj, kadar samo slutijo, da se bodo zaljubili, kadar «ljubijo ljubezen», kakor je to tako lepo povedal despot Stevan Visoki. «Jaz nimam dragega, to je samo pesem», pravi Sulamka... Pa vendar je nje srce polno ljubezni in vsaka beseda, ki jo ona spremlja s svojimi čuvstvi, se izpremeni v pesem, ki razodeva njeno čudno, njeno zagonetno majceno srčce.

Po vsem širnem svetu pojo o ljubezni... O njej se samo poje... O njej so že od nekdaj peli... Viteška



Pesem ljubezenskega hrepenenja v Bretaniji.

mora biti dandanes kolikor mogoče kosmopolitičen, mednarodni v duhu časa, ki naj bi ustvaril novega človeka, svetskega meščana, ker so bile prav nacionalne razlike tisto, kar je v prvi vrsti oviralo napredek človeštva in kalilo tako potrebni mir na svetu.

Ta velika sorodnost plesov posameznih narodov in, kar je poglavitno, tudi njih prisrčni sprejem, kadar preidejo med druge narode, pomenita, da vzlic velikanški intelektualni razliki vsi narodi na isti način čutijo in na podoben način izražajo svoja najbistvenejša čuvstva.

Potemtakem imata glasba, ki govori vsem narodom neposredno, in ples, ki prav za prav večkrat razlaga glasbo, eno skupno lastnost: oba sta skupna svojina vsega človeštva.



Arabski Romeo in Julija.

dela junakov in vitezov, kar jih pomni od davnine svet, so izvirala iz ljubezni do ženske. In nobena junška pesem ni brez ženske ljubezni, ni brez ljubezni dveh zaljubljenec... Ali zaljubljeni so imeli vedno rajši bolj kratko, pa tudi bolj preprosto ljubezensko pesemco, ki naj bi namesto njih kakor Syrano namesto Kristijana razodela vso skrivnost duše, vso razburkanost krvi in ves nemir srca...

Pojdite v pragozd med borna prebivališča divjakov. Prisluhnite.

Slišali boste zdaj otožno, zdaj vriskajoče petje osamelega mladeniča... Niti za hip ne boste podvomili, o čem poje ta mrki junak. Motite se, če mislite, da živi on brezskrbno življenje. Lepotica, ki jo je videl, katere oči so mu pokazale, da je še kaj drugega na svetu razen lova in spopada s sovražnikom, ga sili, da zapoje. Njegov slovár je boren, toda njegova čuvstva so bogata in čudna melodija njegove pesmi dopolnjuje besedo, ona jo celo prekaša...

Vse tako kaže, da mineva romantična doba serenad. Zakaj kdo more oboževanki v tretjem nadstropju spo-



Jesen v Banatu — pesem, ljubezen, ljubezen in pesem.

ročiti besede srca... Komu more biti po godu, da mu iskrene in jasne besede moti zoprna avtomobilska sirena.

To bi nazadnje še šlo po trgih, ki se ponašajo razen s svojim cvetjem in kinom za zdaj še samo z enonadstropnimi hišami, ki so ves njih ponos, in z električno razsvetljavo, ki grozi, da ni več daleč čas, ko se bo zbrisalo vse staro, starinsko in preprosto.

Ali pesem in ljubezen sta tudi po največjih mestih, tudi milijonskih, združena. Tudi zvočni film je to občutil. Da toliko ljudi posluša ta ali oni film, je vzrok ta, ker on spoštuje resnico, da sta ljubezen in pesem vedno nerazdružljiva, kar sta tudi v resnici. In celo tisti del občinstva, ki ne ume nobenega tujega jezika, zapušča navdušeno kinematografsko dvorano, zato ker



Tudi Afrika je dežela strasti in ljubezenskih vzletov.

pesem ljubezni ne govori s svojimi besedami, ampak govori s svojo močjo brez besed.

Pesem je torej pravi simbol ljubezni, in dokler bo ljubezen, in ona bo vedno, bo tudi pesem, ki jo bo izvajala, spremljala in razlagala. Ali je treba, da romate križem sveta, ali je treba, da pogledate v kočure ubogih ribičev, ali vam je treba iti skoz mirne kmetiške vasi ali pa po taboriščih nomadov, da bi slišali pesem mladosti, pesem večne ljubezni? Ne, ni potreba, ker predobro poznate magijsko moč pesmi in ker ste tudi na sebi občutili njen mogočni, premogočni učinek...

Pa vendar je prav, če se prepričamo o tem... Pojdite samo zvečer po Ljubljani, kadar se «k mraku mračí». Ampak ne hodite po restavracijah, ne ustavljajte se v centru, ta je brez barve in kozmopolitičen. Bar in njegove «zvezde» ne zanimajo več niti najbolj blaziranih...

Periferija se vam bo odprla kakor čarobne bogate sanje... Veselje do življenja, pa zopet žalost za «dni lepših polovico». Sreča, da je minil mučni dan dela in skrbi, pa zopet — ljubezen, za katero ni zdravila.



Ljubezenski duo v Španiji.



Ribiči in njih dulcinea — idealen kvartet.

Današnje Indijanke



Zgoraj: gazela z zlatimi nogami, hči poglavarja in znamenita po svoji brzini, okrašena s perjem in zlatom. — Na desni: tretja indijanska lepota s ponosnim izrazom, ki bi jo zanj marsikatera bela ženska zavidala. — Spodaj: Moški ali ženska? To je stara Indijanka. Bila je lepa... divna... in takrat so ji rekli «Golobje srce».

Najpoprej: Odkod imajo ameriški rdečkožci ime Indijanec, Indijanka? Indijanec pomeni prebivalca Indije. A Indija je v Aziji. Od Amerike do Indije pa je še precejšnji kos pota po morju.

To je resnična zgodovina. Zgodovina, ki je stara več ko 400 let. Tisti čas je neki drzni španjolski brodnik (nekateri trdijo, da je bil to Genovčan) odplul iz Evrope s tremi ladjami: z Nino, Pinto in Santo Marijo. Hotel je priti v Indijo. To ni bilo preveč komplicirano. Imel bi bil pluti naravnost pred seboj, dokler bi ne dosegel kopnega. Potovanje je trajalo tri mesece, dokler ni neki dan eden izmed mornarjev stražnikov, po imenu Rodrigo de Triena — zgodovina si je zapomnila njegovo ime, boste že videli, zakaj — zavpil: Zemlja! Zemlja!

Tu je obljubljeni Indija in njeni zakladi! Je rekel resno Krištof Kolumb svojim navdušenim tovarišem. A ti divjaki, ki nam prihajajo nasproti, to so Indijanci!

Dolgo je bilo treba, preden so spoznali zablodo. Ali to je tedaj postalo pravi triumf. Ker je Kolumb odkril kontinent med Evropo in Afriko, ki zanj nihče ni vedel... Ta kontinent ni dobil nikdar imena Kolumbija. Omenimo naj, da so bili ljudje v tistih časih čisto takšni, kakršni smo mi, kar se tiče hvaležnosti, ker so

Krištofa Kolumba pehnili v ječo, kjer je umrl siromak in od vseh pozabljen.

Toda vrnimo se k našim Indijankam, ali bolje, rdečkožnim ženskam. Njih koža prav za prav ni rdeča. Ona je bakrena, a ker je na sredi med belo, črno in rumeno barvo, so jo krstili za «rdečo».

Indijanci so edini pravi Američani, medtem ko so vsi beli, ki so jih po malem izpodrivali, izseljenci iz evropskih krajev. Mislite si velikansko število avanturistov in kolonistov, ki zapuščajo svojo domovino in odhajajo v množinah v Afriko in Azijo, se ondi nasele, udomačijo in množe tako, da že v kratkem času potisnejo domačine na tesno omejeno ozemlje. Tako se je zgodilo tudi z Ameriko.

In zdaj, ali so beli ljudje, naseljeni v Afriki in Aziji, zato Afričani ali Azijati? Zato se Evropec ne more zdržati smeha, kadar mu začne takšen Američan govoriti o svojih prednikih.

Ker so rdečkožcem, ki so prav za prav samo branili svojo zemljo, pripravili strašno in neusmiljeno vojno, so nazadnje kolonisti, ki se imajo zahvaliti samo modernemu orožju in nič manj strupu alkohola, ki so ga znali z vražjo spretnostjo uporabljati za decimiranje rdečega plemena, zagospodarili nad temi kraji.

Kar se tiče današnjih Indijancev, so oni civilizirani. Imajo svoje šole, gimnazije, svoje univerze. Pripravljajo se tudi za proste profesije, je pa tudi veliko takšnih, ki se posvečajo politiki.

Res da je ostala osnova značaja ista in da Indijanci ne bodo nikdar postali Američani v tistem ponosnem smislu, ki ga daje temu izrazu naseljenec. Toda oni čuvajo ugled in veličastnost svojega starega plemena.

Oni se nič kaj radi ne družijo z belimi, če jim tega ni treba. Nasproti črncu, ki hoče posnemati naše običaje in naše načine — posnemajoč po navadi le slabe strani — nas Indijanec prezira iz dna duše in se brani sprejeti naše običaje, razen če ga zakon k temu ne prisili. Oni si dandanes grade prave hiše, znajo čitati in pisati, a nekateri so se celo pokristjanili, nikar da bi še znanprej oboževali sonce, mesec in velike duhove.

Indijski strupi

Kadar se Indijec hoče maščevati ali se koga iznebiti, uporablja navadno vedno strup.

K strupom spadajo komaj vidne dlačice na bambusovih listih. Indijec jih zna spretno primešati jedi ali pijači. Morilec je pač brez skrbi, da bi ga mogli izslediti, kajti te dlačice nimajo ne vonja ne okusa in se pokaže njih kvarni vpliv šele čez več mesecev. Ostre dlačice predero počasi želodec in čreva, povzročijo vnetje, težko obolenje in naposled smrt.

Stanovalci Jave uporabljajo namesto dlačic tigrovo dlako izpod njegovega žrela. Stolčejo jo in primešajo jedi ali pijači. Zato mora policija strogo paziti, da vsakemu tigru poreže to dlako, takoj ko ga ustrelje.

Rastlinski strup si pripravljajo Indijci tako, da nima ta strup niti duha niti okusa. Čim počasneje vpliva, tem rajši ga uporabljajo. Neki strup pridelajo iz krompirja in iz njemu podobnega sadeža. Oba puste v mokri slami, da pričneta brsteti. Iz teh brstičev iztisnejo sok, ki ga vsak dan dajejo v majhnih količinah svojim žrtvam. Človek postane zaspan, truden, srce mu nagaja. Kesneje ohromi. Želodec mu odpove in smrt je njegova edina rešitev.

Na možgane vplivajo mladi listi kristavca, ki se na drobno nasekljan primeša jedi. Čez nekaj dni postane človek čuden, kakor blazen. Če neha jemati strup, kmalu spet okrevi. Hindostanci radi ta strup uporabljajo, da se ognejo vojaški službi.

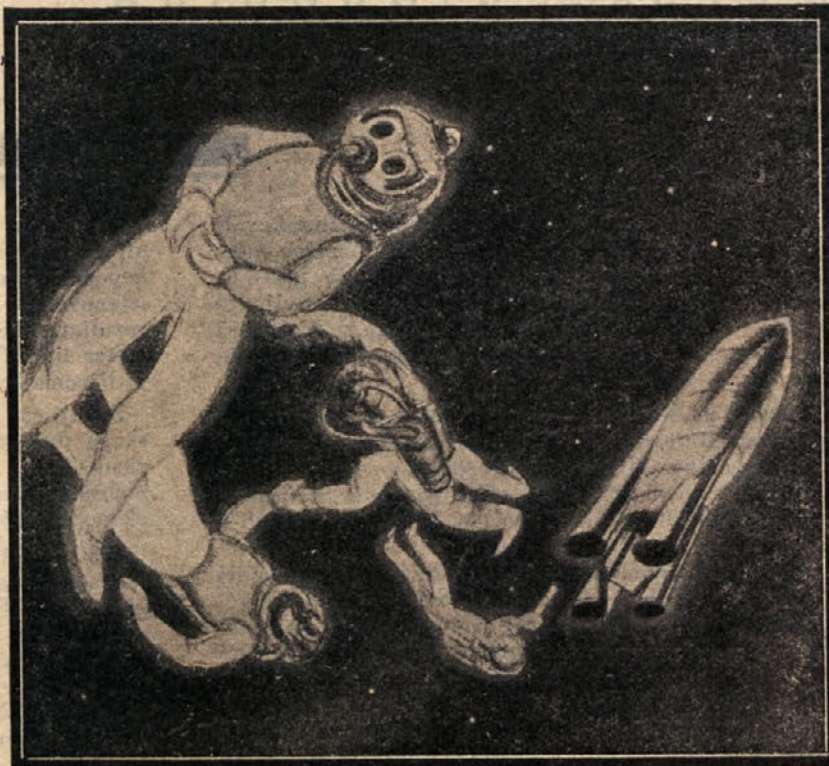
Nedogledne posledice interplanetarnega prometa

Tisto, kar si je nekoč domisljija najsmelejših ustvarjala, je danes resnica; tisto, kar so pogumni in s fantazijo obdarjeni sklenili, da poizkusijo, bo jutri zopet navadna vsakdanja resnica.

Davno že je zemlja prenehala biti središče sveta. Že stoletja in stoletja se sonce ne vrtilo okoli zemlje. Nekdaj se je vrtilo, ker je znanost (ki se ni mogla povzpeti nad navadno opazovanje) tako učila... Po Koperniku in Galileu se je slika sveta čisto predrugačila. Zemlja je ponižana na navadni planet, ki dobiva ne samo svetlobo od sonca, ampak mora teči okoli njega, ker je njegova hči. Ali odtistihdob, od časov Kopernika, Galilea, Keplerja in Newtona je človek napredoval. On se je osvobodil. In začel je ustvarjati znanost, tisto znanost, ki je rodila vsa tehnična čudesa, katerim se mi niti ne čudimo več.

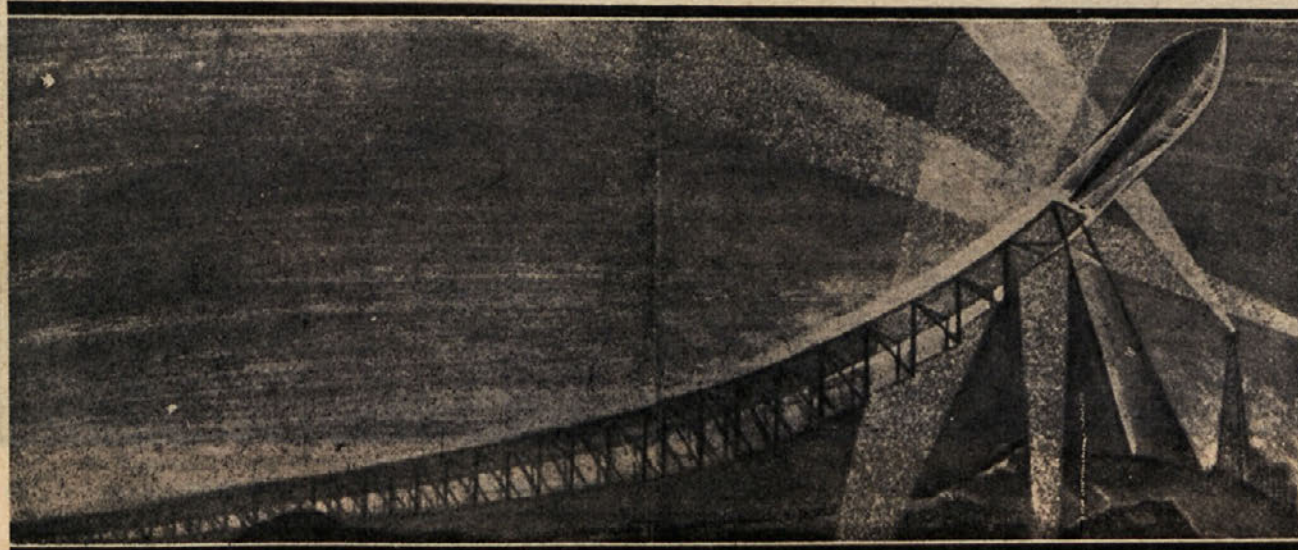
Predaleč bi segalo, ko bi hoteli naštetati vse, kar je človek storil v tem kratkem času, odkar se je začel Galileo ukvarjati z opazovanjem, raziskovanjem, poizkusi. Zakaj od tistega časa, kar je pričel človek konzultirati prirodo samo, od tistega časa se je tudi začela resnična znanost ustvarjati. Kakor hitro je človek spoznal naravne zakone, se jim je začel pokoravati in mu je tako uspelo, da si je podvrigel prirodo in vse njene elemente pa da je dejansko in mogočno zavladal na svetu... Za poprišče človeškega delovanja pa bo zemlja kmalu premajhna. Odtod tudi težnja, da se dobe načini in pota, ki bi spravili človeka v zvezo z bližnjimi planeti...

Dandanes sta v tem vprašanju dva tabora učenjakov. Nekateri, in sicer večina, so prepričani, da iz namernega poleta v «sosedstvo» ne bo nič. Njih argumenti so temeljiti in tehtni. Ali oni vendar ne motijo manjšine, ki mrzlično dela, uverjena, da bo njeno delo tudi obrodilo sad. Toda pomisliti je treba, da tudi svoj čas večina ni mogla razumeti ne Galilea ne Pasteurja ne Edisona ne veliko drugih, dasi mi danes uživamo do-



brote njih delovanja. Večina torej, seveda konservativna, ni imela v zgodovini človeške misli do danes še nikdar prav.

Ves problem, ki se tiče oprostitev od teže, potovanja na mesec in na druge planete, pustimo vnmear. Recimo, da je že rešen. Vprašajmo se rajši, kakšne posledice bi to imelo za nas, prebivalce zemlje... Posledice bi bile neslutene, to je resnica. Ali niti najbujnejša domišljija bi si ne mogla predočevati slike sveta, recimo leta 3650... Prve polete bi napravili, kakor je to zmeraj, najpogumnejši, kakor na primer Wilkins. Ali pri tem bi gotovo ne ostalo. Učenjaki in raziskovalci bi ne bili edini, ki bi se napotili, recimo, na Mars... Avanturisti bi jih morda celo prehiteli. Seveda ker mislijo, da so življenski pogoji podobni življenskemu pogojem na zemlji, ali pa ker mislijo, da bi se človek mogel prilagoditi novim prilikam.



Morske globočine

in njih skrivnosti

Nekdaj so morske globočine raziskovali samo zato, da bi ugotovili globočino morskega dna. Dandanašnji pa jih preiskujejo, da bi dobili sliko čudnega življenja naorskem dnu, iz katerega se je po neki teoriji razvilo vse organsko življenje na zemlji.

Morske globine so merili že v najstarejših časih, in sicer zaradi plovbe in zaradi raziskovanja morfologije morskega dna. Ali ta prva merjenja so bila kaj primitivna in so se omejevala samo na obalo Sredozemskega morja. Največja globočina, ki so jo ugotovili v starem veku, je bila 2800 metrov.

Ne vemo zagotovo, ali zdi se, da so bili Holandci prvi, ki so začeli zaznamenovati tudi globočine na pomorskih zemljevidih, in sicer samo globočino ob obali. Prvi je začel meriti na odprtem morju Magelan leta 1519., prvi pa, ki je z uspehom meril na globokem morju, je bil kapitan Philips leta 1774. v Arktičnem morju med Norveško in Islandijo. Ugotovil je 1450 metrov globine, a hkrati je izvlekel tudi morskega paluda iz morja. Sistematično so pričeli meriti morje šele v 19. stoletju. Začel je John Bohn leta 1818. Uspelo mu je, da je izvlekel v Bofinovem zalivu ne samo palud morskega dna, ampak tudi favno, in sicer iz globočine 1920 metrov, s čimer je dokazal, da je tudi naorskem dnu življenje. John Bohn je tudi leta 1831. našel južni magnetski tečaj. Njegov vnuk James Bohn je prvi izmeril globino na odprtem oceanu dne 3. januarja 1840 in prišel do globine 4450 metrov. Pozneje so ugotovili tudi globine 16.000 metrov, kar je napačno, ker največja globina ne presega 10.000 metrov. V večjem obsegu so začeli meriti šele leta 1850., ko so polagali podmorske kable. Ob tisti priliki je bilo ugotovljeno, da je med Anglijo in Ameriko ravnina, dolga 2600 km in globoka 4000 m.

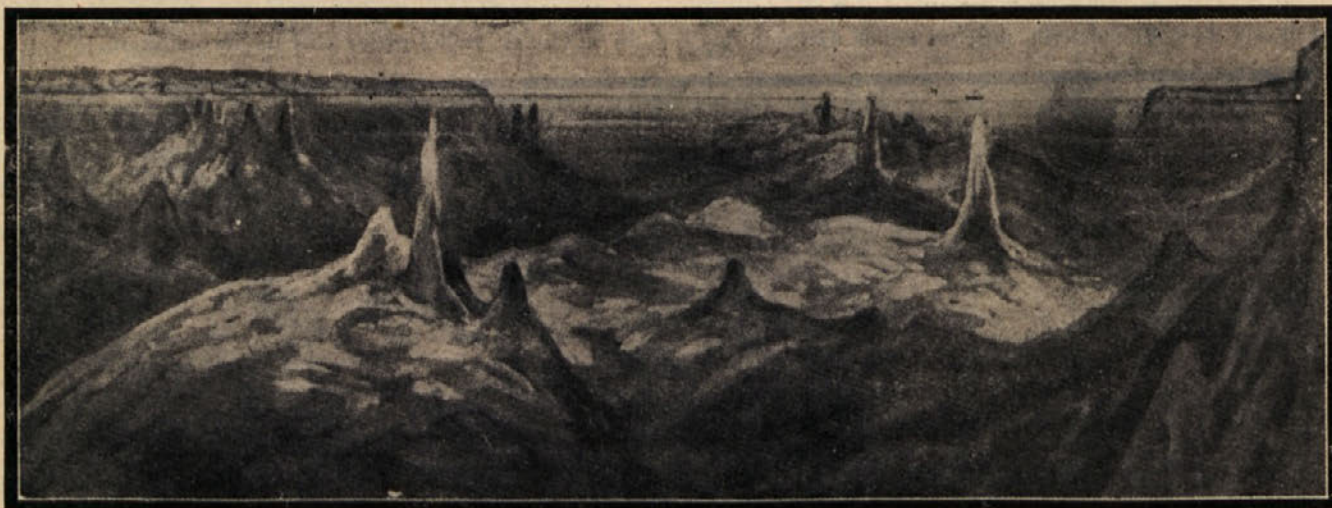
Pripomniti pa je treba, da so bile te meritve bolj ali manj nenatančne, ker je bil način merjenja precej nepopoln. Danes ta dan imamo različne priprave, tako imenovane barometre, ki nam dajejo prav zanesljive rezultate. Teh priprav je več. Najbolj znan je barometer tipa Thompson, a najnovejši in najmodernejši je barometer na zvok.

Zadnji čas so se precej ukvarjali z merjenjem morskega dna in so bile v ta namen sestavljene razne ekspedicije, med katerimi je bila najznamenitejša nemška južnopolarna ekspedicija (1901—1903). Zadnjo ekspedicijo je vodil monaški princ.

Velike globine, ki imajo po več ko 9000 m, so samo v Tihem oceanu. Do nedavno so mislili, da je največja globina pri Filipinih, in sicer 9788 m. Leta 1925. pa so ugotovili na jugovzhodu od Tokia 9947 m, in to je do danes največja globina, kar jih je. Velike globočine so še tudi v neposredni bližini Japonske, Filipinov, severno od Nove Zelandije in vzdolž zahodne strani Severne in Južne Amerike.

Največja globina v Indijskem oceanu je 7000 m, v Atlantskem oceanu 8526 m (severno od Portorika), v Sredozemskem morju 4400 m (na sredi med otokom Santo in Afriko), v Gibraltarski ožini 320 m, v Dardanelah in v Bosporu 100 m, Mramorno morje ima 1500 m, Črno morje 2240 m, Azovsko samo 13 m. Severno morje je precej plitvo. Ob južni Norveški, in sicer v Scagerraku je največja globina 320 m. Posamezni morski zalivi imajo tudi do 500 m. Mimo teh naj omenimo še: Baltiško morje s 470 m, Japonsko s 3000 m, Antilsko s 7000 m, Arabsko s 3700 m, Rdeče z 2261 m in Perzijsko z 91 m.

Zadnji čas, ko so že izmerjene vse morske globočine, se je začela znanost zanimati tudi za življenje organizmov, ki žive v morskih globinah.



Takšno je morsko dno med Ameriko in Afriko. V globočini 4000—8000 m se vzpenjajo velikanske morske zvezde v višino in tvorijo cele otoke na gladkih mestih morskega dna.



Gledališki pregled OPERA.

(Koštana. — Carmen v novi režiji.)

Pred leti smo slišali v naši operi prvo muzikalno delo skladatelja Petra Konjovića «Miloševo svatbo». Ta muzikalna drama je prišla iz Konjovićeve wagnerijske orientacije. Sam mi je povedal, da je «Miloševo svatbo» napisal še kot preparandist, preden je šel študirat na konservatorij. Pozneje se je Konjović glasbeno preorientiral in se naslanjal čimdalje bolj na elemente srbske oziroma jugoslovanske in sploh balkanske, rekel bi, orientalske glasbe, ki temelji na narodnih popevkih in je torej tesno zvezana z govorno besede. Iz govorjene besede izhajata pri tej glasbi melodija in ritem, ki tvorita bistvo vsake glasbe. To svojo novo orientacijo je poudaril Konjović prav posebno v «Koštani», ki je doživela svojo ljubljansko premiero dne 7. novembra 1931.

Libreto je napravil skladatelj na osnovi Bora Stančevićeve drame «Koštane». Drama kot taka je bila izvajana nad tisočkrat z glasbenimi vložki Petra Krstića. Snov je pretežno lirčna z zelo močnimi dramatičnimi momenti in je verna slika običajev iz južne Srbije. Vsebinska je tako pestra, da je na kratko ni mogoče podati; vse dejanje se suče okoli lepe, vražje ciganke Koštane, ki s svojo očarljivo zunanostjo, s petjem in plesom omami vse moške, ki ji pridejo v bližino. Še stari Hadži Toma podleže njenim čarom.

Glasba je od začetka do konca močna, prepričevalna in mojstrsko obdelana. Melodika se naslanja skoraj samo na folklor, prav tako tudi ritmika. Kulminacija vsakega dejanja je v narodni popevki, kulminacija celote pa v razigranih plesih v IV. sliki, v človeških igrar. Instrumentacija je na čisto orkestralnih mestih (plesi in predigra k V. sliki «Kostanjeva gora») polna, sita in blesteča; na mestih, kjer orkester spremlja pevca, pa prozorna in diskretna, tako da orkester petja nikjer ne uduši. Človečki plesi so imenitna koncertna točka, prav tako predigra «Kostanjeva gora». «Koštana» je zrelo delo izrednih kvalitete in smo upravi gledališča prav hvaležni, da nas je seznanila z njim. Dali so ga v srbskem originalu, kar je v redu zlasti pri tej operi, ki bazira na posebnostih južnosrbskega narečja.

Ravnatelj Polić, ki je «Koštano» naštudiral in dirigiral, je opravil ogromno delo, ki je bilo že pri premieri bogato poplačano. Že dolgo nisem videl takega navdušenja na odru, v orkestru in v publiku. Vse je bilo naštudirano precizno, slogu ustrezajoče in, rekel bi, s fanatičnim navdušenjem. Režijo in koreografijo je vodila idealno gospa Margareta Fromanova kot gost. V naslovni vlogi je bila nenadkriljiva Zlata Gjurgjenčeva, ki je postala prava ljubljanka publike. Ona

sama trdi, da je Koštana njena najljubša vloga. Človek ne ve, kaj bi bolj občudoval: ali njeno kristalno čisto petje ali neprisiljeno igro. Tudi v plesu je podala najčistejšo umetnost. Hadži-Tomo je sijajno podal Rumpel, Stojana Banovec, Mitkeja Primožič, Arso Gostič, policaja Zupan, Kato Kogejeva, Stano Ribičeva, Salčo Španova, Vasko Golobova, in manjše vloge Ramšakova, Gerlovičeva, Sterniševa, Škerjančeva ter Sekula, Magolič, Ivelja, Rus in Bekš. Baletni zbor je bil na višku, kot solista imenitna Moharjeva in Golovin. Inscenacija V. Uljaniščevega je bila moderna in hkrati orientalski barvi «Koštane» primerna.

Bratko Kreft je mirne purgarje spravil iz ravnovesja že lani z režijo «Mascotte», z režijo «Carmen» pa jim je zavrel kri. In to tako, da so do danes (9. januarja 1931.) napolnili vse štiri predstave «nove Carmen». Taki, ki bi šli še mogoče tudi staro poslušat — a ne pogledat, taki, ki so jo že deli ad acta, ki so v kavarni slišali debate o njej in bi vbodoče tudi radi posegli vanje, taki, ki ji želijo že naprej uspeha, taki, ki so prepričani, da ni vse novo za nič, in taki in taki. Župančič in Štritar sta dala novi prevod, ki je poln življenja in, kakor sem izvedel — poln pohujšanja. Kajti v njem ne mečejo puške v koruzo, ampak se hudičevu ljubijo. Grozno! Naš Veliki Pesnik! Obupno! Vse se podira! Devetdeset let stari ljudje zabavljajo čez Plečnika, ker je dal Glasbeni Matici nov gvant! In ta hudičev Kreft! Ubogo Carmen je dal že pri premieri kar na licu mesta ustreliti. Pred toliko ljudmi! Skandal!! V beznici plešejo tango! (Namesto da bi študirali mineralogijo!) Bratko Kreft pa hodi s šestimi debelimi knjigami po mestu zabavljuhov in študira, študira, študira... Kaj? Zgodbe z naslovi: «Španija in Micaela», «Wein, Weib und Stier», «Torero in gorila» itd. ... In zatrjuje, da v «Carmen» sploh ni nameraval spraviti kakih novotarij, ampak le resnico. Bodi temu, kakor hoče — Kreft je imel z novo režijo senzacionalen uspeh, ki ga je (kakor pri Mascottii!) deležna tudi gledališka blagajna. In — Ljubljancane spraviti iz ravnovesja, to je tudi nekaj! Glasbeno vodstvo je bilo v rokah ravnatelja Polića, ki je nekam zaprašeno partituro poživil z divjimi tempi in eksaktnostjo. Glavna oseba (Carmen) je stopila zaradi kolektivistične režije nekoliko v ozadje, kar pa vlogi kot taki ni na škodo. Izvrsno jo je podala gospa Thierryjeva. Ker nimam «Gledališkega lista» pri rokah, naštejem le večje vloge, ki so bile vse v najboljših rokah: Iviča, Primožiča, Zupana, Ivelje, Ribičeve (pri rebrizah jo zamenjava Majdičeva) in Golobove. Ples Smerkoljeve in Golovina v II. dejanju je kolosalen. Kreftu in Poliću čestitam k polnemu uspehu!

Slavko Osterc.

DRAMA.

(Konec.)

Dne 4. oktobra 1931.

«Takšna je prava.» Veseloigra v treh dejanjih. Spisal I. Hirschfeld. Prevel A. G. Režiser: prof. O. Šest.

To je menda zgodba «sportne» in «prave» ljubezni. Vesela in zabavna konkurenca med vedno še zelo poželjivo materjo Gabrielo in moderno kričačko, hčerko Helo. Mati je iz stare šole: pametna, preudarna, a vendarle «prava» ženska, ki pa kot prijetna vdova ni čisto nedostopna. Hčerka igra tenis in se v minuti zaljubi v starejšega sportnega sodnika Petra Janša... In zdaj se prične... Izkaže se, da je bil ta ženin dolgoletni oboževalec matere... In da je še ni pozabil... Hčerka hoče biti samostojna, noče poznati

sentimentalnosti... Drzna in hudo odkritosrčna rezonira in se brezkončno prepira z mladim Albertom Bregantom, svojim sportnim konkurentom. Gospa Gabriela razume zadeve srca. In hčerko... In življenje... Pusti, da se hčerka izkriči, naleta in ovrto-glavi. In spoznanje pride. Po malo zavlečenih dialogih, po situacijsko spretne komičnem šahiranju med žensko in moško dvojico, starim in novim svetom — zmaga prava žena Gabriela, ki zna skrivati svoje neugasle plamene in ohraniti prisotnost duha. Tedaj se v zadnjem hipu po neverjetno naglih, skoro operetno neverjetnih »notranjih« prevratih zgodi, kar se zgoditi mora. Moderna Hela izgubi svoje hlačiце »tretjega spola« in postane ženska. — Verjetno je, da bo prav taka, kakršna je bila mati v svojih časih... Dva para: mladi Albert in Hela, »prava« ženska Gabriela in Peter zmagovito potrdijo malce raztegljivo resnico: ženska je in ostane le ena, in ta — je prava. Torej?

Veseloigra je kot menda povsod našla odkrito dober sprejem in njena ljubezniva neambicioznost to zasluži.

Gabriela (Nablocka) je z elegantno nadmočjo svojo za zmago določeno mater-žensko odigrala, kakor smo od nje vedno vajeni: umerjeno, v smislu igre in soigre, salonsko sigurno in lahkotno premagujoč razne praznine situacij.

Hela (Kukčeva) je z vlogo Hele postavljena v kipeče solnce svojega temperamenta. Neugnanosti in mladosti je bilo dovolj in še čez... V baš pravem času pride preokret. Ognja je dosti. Ko ga zmanjša čas, bo plamen bolj nebleščeč, a upamo — toplejši.

Prijetno je v maski in situacijski komiki prednjačil Daneš (Janša), Bergant (Železnik) se je Heli lepo umikal v ozadje in kuharica (Slavčeva) je bila zadovoljiva. Publika je bila seveda navdušena.

Dne 14. oktobra.

«Vest» (L'homme que j'ai tué). Igra v treh dejanjih s prologom. Spisal Maurice Rostand. Prevel Ost. Režiser: Ciril Debevec.

Maurice Rostand, sin slavnega avtorja «Cyrana de Bergeraca», spada v krog povojnih oznanjevalcev miru s tem, da kaže brezumnost vojne, ki je sama po sebi zlo, nevredno današnjega človeka. V poslanici Nemčiji izjavlja avtor svoje poslanstvo v stavku: »Vажnejši kakor ničemurna občutljivost in krivo razumljen ponos je živ človek.»

V tej ideji človečanstva je izgrajena drama «Vest» s profinjenim duhom in z nevsiljivim protestom proti moriji kulturnih narodov, ki jih ne loči nič drugega ko medsebojno nepoznavanje. To misel je izrekel že Anatole France s stavkom: «Les peuples se haïssent, parcequ'ils se ne connaissent pas.» Nepoznavanje duhovnih dobrin sosedu, njegovih historičnih posebnosti in napačni nacionalizem, gradeč na geslu nadvlade in osvete, je rodil imperatorske vojne. Novi rod, krvaveč po strelskih jarkih in zgodaj ostarel v spoznanju, je prvi kriknil zahtevo o miru bodočnosti. Maurice Rostand je pričel med svojimi na francoski strani... Prijel je svojega sosedu za tenkočutni instrument vesti in potkal vprav na vrata nemške meščanske družine, gojiteljice nespravljlive, velike narodne zamere.

Prolog. Francozu Marcelu Laurinu ne da pokoja dejstvo, da je ubil v vojni Nemca Hermana Holderlina. Ker ga občutka grozote tega dejanja ne more odvezati spovednica — saj je Cerkev blagoslovila vojne zastave — tedaj po nasvetu duhovnika odpotuje v Nemčijo in poišče rodbino ubitega Hermana. V tem domu žaluje za sinom nacionalno nespravljlivi oče,

uvidevna mati Luiza in tenkočutna zaročenka Angelika. Francoz najde dostop v družino, ki ga kot Hermanovega prijatelja (za kogar se izdaja) vzljubijo in mu odpro svoj dom celo do sobe padlega. Angelika pa spozna, da je Marcel ubil njenega zaročenca, ki je bil družini vse in poslednje. Tedaj ni več nujna Marcelova smrt — pokora za čin bo njegovo življenje s tem, da ostane pri njih in osebno nadomesti Hermana. Iz zapiskov padlega sina vesta obe ženi, da je on vojno sovražil, kakor jo sovraži Marcel, očetu pa ostane prikrita plemenita tajna. Družina Holderlin postane dom sprave in novega življenja.

Čeprav je osnova te drame malo poiskana in bolj literarno mogoča, vendar ostanejo pretresljive te izpovedi po vojni preostale človeške skupine in živa je goreča volja avtorja, odstraniti umetne meje med ljudstvi z isto prizadetostjo, z enakimi spoznanji in skupno boleščjo.

Uprizoritev. Igra zahteva eno: preproste intimnosti, in vpliva le s prečuteno dinamiko v notranji svet pogreznjene in rahle roke režiserja. Te pogoje je slednji uvaževal in ustvaril s sodelujočimi pomembno predstavo. Preprost človek in nič več je bil Marcel Cirila Debeveca. Umirjeno in v poslednjem spoznanju stvari mu je tekel človeško istinit dialog s profesorjem Holderlinom (Skrbinšek), zakrknjenim Nemcem, a vendarle samo razboljenim očetom-človekom.

Luiza ge Marije Vere je občutena kreacija, še nerazvita v vlogi Angelike in do zdaj še bolj po tehnični plati nesvobodna je Boltarjeva, ki pa stalno in z upornim trudom napreduje. Knjigarnar Frau-schlieb, duhovnik in Avgusta so konkretni okvir duhovne podobe. Glavne osebe prepričujejo po svoji idejni moči, življenjsko verne pa niso. Verjetna ni ne Marcelova žrtev, ne materina tajna, še manj očetova ljubezen do tujca. Rostandova miselnost se je poslužila visoke laži. V svojih koreninah pa je ta laž lepa. Odtod njen neposredni učinek.

Dne 23. oktobra.

Slavnostna akademija v proslavo 100-letnice Frana Levstika. Priredili: Slovenska Matica, Narodno gledališče in Društvo književnikov. Mihevc: Planeti teko svojo pot. Uvertura za orkester. Župančič Oton: Nagovor. Albrecht Fran: Slavnostni govor. Finžgar Fr. S. recitira Levstikovo izročilo. Levstik Fran: Junte z, dramski odlomek. Osterc Slavko: Suita za orkester. Operno gledališče.

Dne 28. oktobra.

Milan Begović: Brez tretjega. Drama v treh dejanjih. Režiser: prof. Osip Šest. Dejanje se vrši v velikem mestu nekako od devetih zvečer do treh zjutraj. Čas: sedanost. Šesta nova uprizoritev je prinesla zakonsko dramo Milana Begovića «Brez tretjega». Dva sta, mož in žena, ki se borita zoper čas, ki ju je ločil. On, Marko Barič, profesor, pa se bori s preteklostjo, s posledicami vojne še posebej, in pade. Iz ujetništva v Mongoliji se vrača po osmih letih profesor Barič domov k svoji ženi. Ločil ju je čas in življenje. On je živčno strt človek, izgubil je pot nazaj, ostali so mu nagoni in slepa strast. Z izrazito odrsko spretnostjo postavlja Begović dvojico dveh svetov v skupen, neizbežen konflikt. Neizbežen? Bolje bi bilo rečeno — komaj mogoč. Barič je dedno obremenjen (oče je umrl v blaznici), zastrupljen je od žganja, žensk in divje samote. Vrne se k ženi Gigi in jo od prihoda do konca muči s patološko ljubosumnostjo.

In vendar je ta žena nedotaknjena. (Njeno nedotaknjenost je izpričal pismeno njen oče pred svojo smrtjo.) In če je to možno, odkje nenadni preokret v blaznem Othellu, ko bere to pismo? Odkje verjetnost, da se vprav pred poročno nočjo zakonca nezdružena ločita. Da ostane Giga kljub tej neživi zvezi zvesta in mož po letih odsotnosti mučen tiran? Giga mu ne more prikriti, da ga je proglasila pred časom za mrtvega, lahkoverno mu zaupa svoje zveze s svetom (telefon kot tretji), a vendar svojega moža ustrelji, ko se ji pomirjen približa. Upošteval ni njenih žrtev, samozataje, in ni skušal razrešiti tajne utripe njene duše, obsojene v zamorjeno hrepenenje.

Vse to dogajanje zdrži gledalca v resnični napetosti, saj ga drami virtuoza iznajdljivost avtorja za odrske efekte, živo skicirana pestrost dogodkov iz miljeja in močna domiselnost. Begović je temeljit poznavalec odra in odrske literature. Svetski je, razgleden in gibčen, a neglobok po idejni strani. Literarni eklektik, a učinkovit.

Levarjev dr. Barič je elementarno izčrpal zlasti svojo vlogo v težkih izbruhih, preko histeričnega veselja do otroško nemočne zaupljivosti. Podalga je kot boleznika, nezmožnega upora proti svojim notranjim demonom.

Težko nalogo je imela ga. Mira Danilova kot Giga, a je s prepričevalno ženskostjo in vdano nobleso gradila svoje tehnično opasne prehode in pasivne, a tem težje izvedljive notranje preobrate. Dvojica zasluži posebno priznanje v očigled dejstva, da izpolni ves večer s a. a. Storila sta to brez tretjega v splošno zadovoljstvo.

Dne 4. novembra.

Dve nevesti. Vesela igra v treh dejanjih. Spisal Cvetko Golar. Režiser: Fr. Lipah. Drama hiti s premierami. Topot smo pozdravili dobrega prijatelja naroda in avtorja «Vdove Rošlinke» — Cvetka Golarja.

Zopet ženitev. In časi so tako hladni in težki... Golar pa piše o možitve željnih Minicah in Lizah... Pripeljal je iz svojih hribov samega kmeta Napoljona na oder. Bogat je ta mož, malo postaran, toda še postaven vdovec. Sina Naceta ima, ki škili na Meliharjevo Minico in ji daje z lepimi napisi polepljena rdeča lectova sreeta na klopi ob peči. Pa kar sramežljivo izpočetka... Ta Nace ima krivce in zlat uhan v ušesu; čvrst je, da kar poka od zdravja, in orglice vrti med zobmi in plesati zna, da nikoli tega... Oče Napoljon pa se skrivaj ozira za Lizo. Pa kaj, ko so Meliharjevi siromaki, da nikjer takih. Ni ga pa zlodeja, da bi ugnal gorjanca iz škofjeloških hribov! In časi so tudi stari, ko ni bilo vse tako natanko...

Pa si izposodijo reveži prevejani težke vreče moke iz mlina in stopijo k sosedu po živino, da bo vse pripravljeno za ženina, ki prihaja na oglede. Močeradnikov Miha s stricem Andrejkom. Vse pa je lepo napeljala potovka Neža, ki na vsa usta hvali Miho in jo verno podpira stric... Vino je na mizi in vsega dosti... nič koliko... Andrej preseneti očeta, ko vasuje pri Lizi, in nič več mu ni zdaj na poti do Minice in njenega srca. Izkaže se pa, da tudi Miha ni mož beliča... tudi on in Andrej hodita na posodo po živino in jesta le suhe hruške... Oče Napoljon pa so še čili zadosti, da vzamejo Lizo, in Andreju se kar od sebe odmakne prostor pri Minici... Poskočno se zavrti in vrisk in harmonika in svatje... Če je kdo slišal, da niso pravi ti kmetje, da ne govore, kot se spodobi zanje, da

fantje delovne dni ne plešejo doma z dekleti in si izposojujejo vole kar tako... Kdor ne verjame v Napoljona in njegovo mehko srce, če je komu potovka Neža s svojim skakanjem odveč in če kdo ve, da je Cvetko Golar rojen za rožne grme, čudežne zgodbe in kmečke povesti — no, ta naj pride pogledat dve nevesti kot svat, kot kritik naj ostane doma. Čemeren in svinčeno težak... Golar bo pa zapel in h koncu rekel: Silno fajn!

Uprizoritev. Če stari Melihar ni dojmil kot kmet — kaj čemo! Zares smilil se nam je ubogi stric Andrejka (Kralj), Napoljon (Levar) se ni dobro počutil v kamižoli, nekam prazno mu je bilo... Nace (Gregorin) pa je tak, da je vreden svoje neveste. Liza (Boltarjeva) se je v nemala, potovka Neža (Rakarjeva) pa skoro preveč. Lipah je storil, kot je zapisano. S tem je za vse prav. Publiki menda najbolj.

ip—

Koncert matere in hčerke: Pavle in Majde Lovšetove

Dne 11. t. m. se je vršil v prepolni dvorani Filharmonične družbe koncert naše najodličnejše koncertne pevke ge. Pavle Lovšetove in njene najbolj dozorele gojenke solopetja — hčerke Majde. Spored je obsegal 16 skladb slovanskih, francoskih in nemških komponistov, po večini iz starejše, a nekaj tudi iz moderne dobe (R. Strauss, Debussy, Axman). Bil je



koncert lepega petja, pokazal je živ napredek in rastočo občutenost izvajanja gdč. Majde in potrdil znova visoko glasovno kulturo gospe Pavle Lovšetove. V dobi nemuzične borbe za danes in za jutri je bil ta večer svetel vokal v srčno-hladni čas...

Najbolj so uspele pesmi lirskega nastrojenja in pristrčne melodične linije: Moskoski: Pred spanjem, Blech, Pesem za mamo, Axman: Imel sem domovino, Debussy: Arija iz opere Izgubljeni otrok in Schumann: Dvospev v tihi noči. V poslednjem dvospelu je bila sorodnost glasov neopažena.

Slavulji-materi, ki je vzgojila mlado hčerko-slavuljčico v našo čast, veselje in ponos, tudi mi iskreno čestitamo na skupnem uspehu in namenu, s pesmijo vedriti lica, vedriti duše.

Ivo P.

Tisti julijski dan sem večerjal v hotelu N. v Meiringu, ko je vstopil. Vreme je bilo slabo. Naša mala družba turistov je komaj čakala, da bi se zjasnilo. Med nami so bili Francozi, Angleži, Američani, mlada italijanska zakonca in še celo neki zelo naobraženi tatarski trgovec iz Kazana.

Novi znanec je takoj, če si ga pogledal, razodeval pravega alpinista. Bil je skrbno opremljen, ne kakor novinec, temveč kot strokovnjak sredi svojega turističnega sporta.

Njegov prikupljivi obraz je bil zelo ožgan od solnca.

Ta tujec ni bil samo privlačne zunanosti. Moral je biti tudi vesele narave in poln življenja. Tak človek je v slabem vremenu povsod dobrodošel gost.

Kakor bi nas bil že zdavnaj poznal, je pozdravil brez zadrege po angleško: «Dober večer, gospodje in dame!» Nato je v gladki nemščini pripomnil: «Me veseli, da sem našel toliko družbe! Menda boste imeli skromen prostorček tudi za mojo malenkost?»

Rentnik iz Lyona, ki ni mogel prikriti svojega francoskega pokoljenja, se je takoj umeknil.

«Iskrena hvala!» se je zahvalil tujec v francoščini. Takoj nato je nagovoril damo, ki mu je sedela nasproti. Bila je žena nekega zdravnika iz Bologne. Njen mož je sedel poleg nje.

«Gospa!» je prihajal pričel italijansko. «Ali ste jo tedaj srečno odpotali? Veseli me!»

Dama ga je začudeno pogledala in rekla:

«Res ne vem...»

«Ne spominjate se me. Jaz sem vas takoj spoznal», je nadaljeval tujec.

«Priznati moram, da trenutno res ne vem...»

«Takrat, ko ste imeli tisto nesrečno slabo vreme pri Catanceru. Menda ga niste pozabili?»

«O, ne!» je kriknila dama. «Tega ne pozabim, pa če mi bo sto let. Tri leta je od tedaj minilo. Menda je bilo 15. junija?»

«Res je. In vi ste bili poleg. Sedaj se mi res zdite nekam znani.»

«Prišel sem, ko je pričelo grmeti.»

«O, to so bile strašne ure! Ne smem se spomniti! Dvakrat je treščilo v naše gostišče. Še zdaj me je groza!»

«Oprostite, gospa! Nisem vas hotel razburjati!» se je opravičil tujec in si naročil večerjo.

Sedel sem blizu Italijanke. Čudil sem se, da je mož tako gladko govoril italijanščino. Govoril je kakor rojen Rimljan. Ni mi šlo v glavo, da zna ta komaj osemindvajsetletni človek toliko jezikov in jih govori tako brezhibno.

«Ali govorite še druge jezike?» ga je vprašal profesor iz Halla.

«Na uslugo sem vam», je odgovoril došlec.

«Ali nam hočete povedati, katere?»

«Ne hvalim se rad. Vprašajte me v kateremkoli narječju!»

«Mojega jezika gotovo ne poznate!» je dejal Tatar in izpregovoril mongolsko.

«Tudi altajski jezik razumem», je odvrnil in pričel mongolsko.

Vsi smo ga občudovali. Profesor ga je vprašal, ali ni Anglež.

«Ne! Američan sem. Moje ime je S r o m. Sicer sem pa kozmopolit, kajti vse življenje potujem. Američani ljubimo velike obsežnosti, zato sem tam najrajši. Posameznik ne velja pri nas nič v razmerju s celoto. Ni nam na tem, če kdo zleti v zrak...»

«Umolknil je, kakor bi se bil bal dolgočasiti družbo.

Profesor mu je rekel, da ga občuduje, ker zna toliko jezikov in je še tako mlad.

«Morda sem starejši kakor si mislite!» je odvrnil Srom. Nato se je lotil večerje, ki jo je natak ar prinesel.

«Menda sem vas že kje videl. Tako znani se mi zdite», je nadaljeval profesor.

«Tudi meni!» je pripomnil rentnik.

«Tudi meni!» se je oglasil inženjer iz Curiha.

«Priznam, da tudi meni vaše poteze niso tuje. Morda smo se kdaj mimogrede kdaj videli. Ljudje smo si zelo podobni. V resnici je manj človeških tipov, kakor si mislimo, kajti vse opazujemo preveč površno. Videl sem neštete množice. Zato se na vas pač ne spominjam», je odgovoril Američan.

«Da, da! Zemlja je pač samo velika vas», je smehljaje se pokimal profesor.

Pričeli smo se pomenkovati o hribolazcih in nevarnih turah.

Srom je trdil, da je najbolje, če človek kaj tvega in krepko hiti smotru nasproti. Povedal nam je, da je bil že dvakrat na Finsteraahornu in da ga zdaj namerava tretjič naskočiti.

Poslušal sem ga z večjim zanimanjem ko drugi, saj sem imel isti namen kakor on. Omenil sem, da si je izbral preslabo vreme.

Nasmehnil se je:

«Nisem preboječ. Mnogo sem že tvegalo. Večkrat sem že šel v dežju na pot. Pa me je kmalu presenetilo solnce in me spremljalo do smotra.»

«Težko boste dobili vodnika», sem ga opozoril.

«Čemu mi bo? Sam svoj vodnik sem, saj poznam pot.»

Vprašal sem ga, ali smem z njim.

Veselo je privolil.

Vendar nisem hotel oditi brez vodnika v slabem vremenu. Pa me je Srom potolažil:

«Jutri pojdeva samo do hospica Grimsel. Tam dobite vodnika.»

Pomirjen sem legel počivat.

*

Drugi dan je bilo deževno. Kar nekam zaskrbelo me je. Še enkrat sem vprašal svojega tovariša, ali dobro pozna pot.

«Kakor svoj žep!» je odvrnil.

Srečno sva dosegla hospic. Tam sem res takoj dobil vodnika. Ni pa naju hotel spremljati drugače ko v lepem vremenu, češ da je pot prenevarna.

Čakala sva nekaj dni. V hospicu je bilo nekaj Angležev in vodnik, ki jih je spremil v dolino. Obljubil je, da se zjutraj vrne, če bo vreme ugodno.

Drugo jutro me je Srom poklical, češ da sije solnce. Res je sijalo solnce. Vodnika še ni bilo nazaj. Srom ni hotel več čakati. Silil me je, naj odrineva sama.

Poparila me je misel, da bi odšel brez vodnika. Kdo ve, ali je zanesljiv ta tujec, ki sem ga šele zadnje dni spoznal. Morda me ta moj spremljevalec namerava še oropati?

Ko sem mu pa pogledal v odkritosrčne oči, sem bil takoj pomirjen.

Ob poldesetih sva se napotila. Natak ar naju je svaril, češ da bo vreme nestanovitno.

Srom ga je zasmehljivo vprašal, ali je morda profesor vremenoslovja.

Odšla sva. Moj spremljevalec je bil prejšnji dan zelo vesel. Danes je pa postal molčeč. Ogledoval sem

nebo. Zazdelo se mi je, da se bo vreme izpremenilo. Opozoril sem tovariša, če bi ne bilo bolje, da se vineva.

«Za to imava še vedno dovolj časa», mi je kratko odvrnil.

Opoldan sva nekoliko počivala. Vprašal sem ga, koliko je ura.

In tedaj sem prvokrat opazil njegovo veliko, starinsko uro. Številke na njej so bile čudno okrašene. Zdelo se mi je, da mu je veliko zanj. Skrbno je snajl steklo in jo ogledoval.

«Najbrže je drag spomin?» sem ga vprašal.

«Da, da, in tudi zanimiv ter mnogo vreden!» mi je odvrnil.

Zdaj sva naletela že na sneg, ki je šele zapadel. Vendar sva pot srečno nadaljevala. Dospela sva do visoke stene, kjer je ležalo polno snega. Bil je to prostor, ki se mu vsak hribolazec ogne. Najmanjši ropot vzbudi lahko speči plaz gorovja, da pokoplje nesrečnega turista v sneženem zametu.

Nehote sem se umeknil. Ne tako moj tovariš. Hitel je dalje, vriskal in mahal s svojo okovanko.

«Ali ste znoreli?» sem zakričal.

«Zakaj?»

«Saj vidite, da lahko pridrevi lavina.»

«Kaj lavina! Vi ste strahopetec!»

«Če ste turist, morate vendar vedeti, da nam preti nevarnost!»

«Saj je vendar poletjel! Kje naj se vzamejo lavine?»

Tedaj sem obžaloval, da sem šel z njim. Pozno sva dospela do druge kočice. Upal sem, da dobiva družbo. Varal sem se. Bila sva edina gosta. Ko sem drugo jutro vstal in odprl vrata, sem se razočaran obrnil. Posod je ležala gosta megla. Niti na plan si nisem upal. V oddaljenosti desetih korakov bi bil zgrešil kočo.

Poklical sem tovariša. Smejal se je, češ da je megla oznanjevalka solnca.

Razjasnilo se ni ta dan in še nekaj dni ne. Zbal sem se, da bi ne zmanjkalo kuriva in hrane.

«Bova pa razbila opravo, a odškodnino dela v železno puščico, ki je v koči», je dejal.

Zmenila sva se, da bova imela odslej le polovične porcije hrane.

Kmalu sem zapazil, da postaja moj tovariš vedno veselejši. Obšla me je slutnja, da me je speljal sem iz gole zlobe.

Srom sam je pričel ob polovični hrani silno hujšati. Vedno bolj suh je postajal. Večkrat je zgrabil svojo palico za roč in mahal z njo v polkrogu po zraku, in sicer od desne na levo. To me je nečesa spominjalo, a nisem se spomnil, česa.

Vsak dan je bil videti slabši. Naposled ga že nisem več smel pogledati. Bil je kakor pravi skelet.

Pri vsem tem je bilo najbolj čudno, da je ostal vedno dobre volje. Če je pogledal na vreme, je rekel: «Za vruga, vse je po starem!» Toda to je izgovoril, kakor bi bil dejal: «Hvala Bogu, še vedno metel!»

Peti dan sva porabila ves živč.

Sklenil sem, da drugi dan odidem, pa naj bo vreme kakršno hoče. Povedal sem tovarišu.

Branil mi je, češ, naj še potrpi.

«Če še dva dni čakam, ne bom mogel od slabosti dalje», sem mu odvrnil.

Obljubil mi je, da pojde z menoj.

Zjutraj sva res odšla. Srom je kazal pot. Ko sva že dolgo hodila, se je ustavil. Mirno je omenil, da sva zašla. Svetoval mi je, naj zavijeva na nasprotno stran in se priveževa na vrh, ker je v snegu nevarna pot.

Slušal sem ga. Nisva dolgo hodila, ko me je opozoril, da sva tik prepada.

«Nazaj morava!» sem zakričal.

Odvrnil je, da ni mogoče.

Pričel sem ga zmerjati in ga dolžiti, da me je nalašč zapeljal.

Da bi priklical pomoč, sem ustrelil dvakrat z revolverjem.

Tedaj sem opazil, da se megle razkrajajo. V daljavi sem zagledal solnce. Razveselil sem se. Upal sem, da sem rešen.

«Neumnost!» je zahreščal moj tovariš. «Je že prepozno!»

Začul sem klice. Odzval sem se. Ko sem se obrnil za klicem, sem pozabil, da sem privezan k tovarišu.

«Padam!» je kriknil Srom.

Obrnil sem se in videl, da je zdrknil po steni.

Napel sem vse moči. Če zdrkne preko, padem tudi sam. Oprl sem se z nogama ob rob. Gornji del telesa sem nagnil na moč nazaj. Čutil sem, da me je oblival znoj.

Srom se je dvignil. Podal mi je roko. Komaj sem se ga doteknil, me je začel siloma vleči nazaj v prepad.

«Z menoj!» je kriknil demon. Brezmesna postava je dobila naenkrat silno moč. Poslednjič sem napel vse moči. Tedaj sem videl, da postava pred menoj nima na sebi sploh nobenega mesa več. Mahadrava obleka je z nje zdrknila in ura se je zakotalila v prepad. Okovanka se je izpremenila v ostro koso, ki je hotela zamahniti proti meni.

Čeprav že skoraj onesveščen, sem takoj spoznal zamahe, ki jih je delal Srom s palico. Bili so zamahi kosca, ki kosi...

Začutil sem, da me je nekdo krepko zgrabil in potegnil proč. Vrv pod menoj se je prerezala. Onesvestil sem se.

*

Zvečer tretjega dne sem bil spet v hotelu skupaj s starimi gosti. Pripovedoval sem jim o svojem doživljanju. Pripomnil sem, da sam nisem vedel, koliko je bilo resnice in koliko je vstavila moja bolna domišljija, ki sta jo rodila lakota in trpljenje zadnjih dni.

Vsi so me pazljivo poslušali.

Vodnik je omenil, da me je našel zadnji trenutek. Mojega spremljevalca ni mogel rešiti, ker se je odtrgala vrv prav tedaj, ko je prihitel.

Čudno! Meni se bo vedno dozdevalo, da je vrv nekdo prerezal. Prepričan sem bil, da je to storila — kosa...

«Srom je bil res čuden človek!» je priznal profesor.

Zdaj so se takoj vsi spomnili, zakaj se jim je moj tovariš dozdeval tako znan.

Rentnik iz Lyona je trdil, da je videl Sroma pred leti. Peljal se je v avtomobilu z njegovim prijateljem in soprogo, preden se je prijatelj Courrien smrtno ponesrečil.

«Slično je bilo pri viharju v Catancaru», je vzkliknila Italijanka. Tam je strela ubila neko damo in dva otroka. Komaj je Srom odšel, se je vihar pomiril.

Inženjer iz Curiha je omenil, da je videl Američana pri neki železniški nesreči. Hodil je okoli mrtvih ponesrečencev in jih smehljalje se opazoval.

Tatarski trgovec se je spomnil, da sta bila skupaj pred desetimi leti v nekem hotelu. Tam je izbruhnil požar, ki je uničil življenje tridesetim ljudem. Srom, ki se je tedaj drugače imenoval, je takoj po požaru izginil.

Tudi jaz sem ga videla, in sicer v zrakoplovu, v katerem se je lani ponesrečil zrakoplovec Sartenius!» je rekla neka dama iz Manchesterja. Balon se je nepričakovano vnel in zrakoplovec je padel na tla ter se ubil. Srom se je rešil s padalom.»

Hallski profesor se je smejal, češ da taka pripovedovanja sugestivno vplivajo. Vendar je sam priznal, da ga Srom spominja na nekega stavbnika, ki je postavil tribuno za dirke. Tribuna je bila prenapolnjena in se je udrila. Pokopala je pod seboj mnogo ljudi, ki so jih potegnili ubite izpod razvalin. Krivec je bil stavbnik. Zaman so ga iskali. Izginil je brez sledu.

Profesor je prebledel in zakričal:

«To je vendar čudno! Pa se nisem prej spomnil!»

«Kaj? Kaj? so se vsi oglasili.

«Srom», to ime mi je zvenelo tako čudno. Obrnite ga! Kako se imenuje potem?

«Mors, saj res, mors!» sem zaklical.

In mors je latinsko ime za — smrt.

★

Prihodnji dan sem zapustil Meiring in Švico. Od tedaj nisem več hribolazec.

Maksa Samsova:

Mož — devica

Bil je učitelj tam nekje pri Trstu, pa takšen, da so ga pomilovali celo lastni tovariši. Bil je nekaka duševna pokveka, pa se ni spoznal in se je z njimi vred norčeval iz samega sebe. Prej je bil vdan Avstriji, po zasedbi pa je obrnil zastavico po južnem vetru in se je klanjal do tal, če ga je le kdo izmed tujcev zviška nekoliko s pogledom obrnil. No, pa so ga nekoč kljub temu obdolžili politične pregrehe — dasi je vedel zanjo kakor za svoj poslednji dan. Kako se je bil odrezal na sodni razpravi, pa naj povedo tele vrstice:

Pozvali so ga torej pred sodišče. Bilo je prvo leto po zasedbi in po sodnijah še niso imeli zapriseženih tolmačev. Janko se je moral kar lepo sam zagovarjati. Ker se je čutil popolnoma nedolžen — kakršen je v resnici tudi bil —, je že naprej pretuhtal, kako jim bo odgovoril — sodnikom namreč. Pa je mislil sam pri sebi: «Da bodo vsaj videli, kakšno glavo imam in koliko sem se naučil v enem letu!»

Približal se je dan razprave. Janko se je, stopivši v sodno dvorano, najprej vsem lepo priklonil, da so sodniki takoj videli, kakšnega backa imajo pred seboj. Potem se je usedal zdaj v eno, zdaj v drugo klop — pa iznova vstajal in se neprestano opravičeval, dokler ga ni eden izmed prisotnih slug povabil, naj sede, in mu odkazal določeno mesto. «Tukaj ostanite! Česa iščete in plešete okoli?» Janko se je naposled vendarle usedel in sodnik mu je prečital obtožnico, ki ga je dolžila, da je izkazoval premalo spoštovanja razobešeni zastavi. Nazadnje ga je vprašal: «Ali se čutite kriv? Ali priznate?» Takrat pa je učitelj-pokveka, ki je gotovo ves čas čakal le na to vprašanje, dvignil svoj sicer tako ponižni glas in izjavil, da je bilo čuti po vsej dvorani: «Signor giudice, io sono vergine!» (Gospod sodnik, jaz sem devica!) Takrat pa je prašnil sodnik v smeh, za njim vsi uradniki in sploh vsi prisotni, da ni bilo od samega hohotanja slišati grmečega Boga. Vsi so gledali na moža-devico, in bolj ko so ga gledali, bolj so se smejali. On pa je stal nekoliko časa kakor zavzet. Ko pa je videl, da se smeji gospod sodnik sam — in morda še najbolj —, se je jel rezati tudi on. Režal se je toliko časa, da je pristopil k njemu neki uradnik in mu dejal: «Ker ste devica, vas gospod sodnik popolnoma opraviča. Zdaj pa le idite: Dovolj smo se narežali!»

Učitelj Janko se je poklonil še enkrat vsem po vrsti in odšel s ponosnimi koraki proti domu. Ko je prišel domov, pa je dejal svoji ženi: «Ne vem, kako bi se

bilo izteklo, kljub temu, da sem nedolžen, ako bi ne bil tega povedal v njihovem jeziku! No — karkoli človek ve in zna, to mu nikoli ne škoduje!»

Možje v otročji postelji

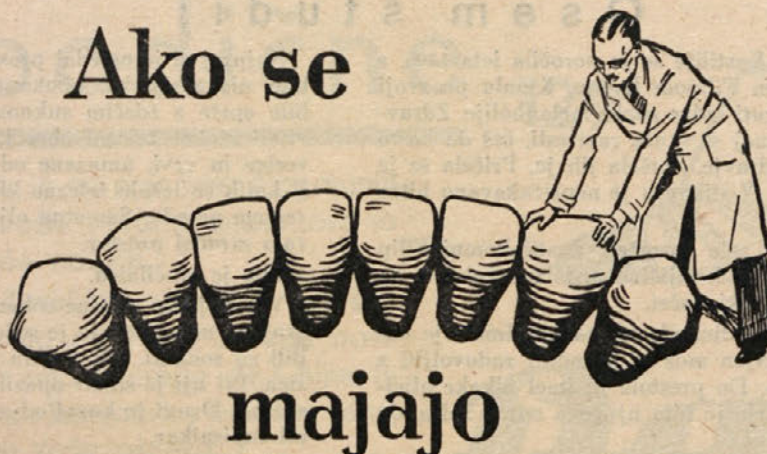
Čudni so običaji pri raznih narodih na zemlji. Tako na primer je čudna šega, da leže mož po ženinem porodu v posteljo, vzame novorojenčka k sebi, sprejema obiske sorodnikov, prijateljev in znancev in se sploh vede kakor otročnica, kakor da je težave nosečnosti in porodne bolečine trpel on, ne pa žena. Že C. Valerius Flaccus pripoveduje o Tiberanah na pobočju Črnega morja tole: «Ako pri njih žena porodi, leže mož v posteljo in tarna z obvezano glavo. Žena skrbi možu za hrano in mu pripravlja kopeli, ki so potrebne otročnicam.» Diodorus Sicculus je opazoval podobno navado na Korsiki, grški geograf Strabo pri Keltih. Potnik Marco Polo, ki je v 13. stoletju popotoval po Kitajski, je videl tam, da je žena takoj po porodu ostavila posteljo in opravljala domače delo. Medtem leže mož za štirideset dni v posteljo in skrbi za dete. Mati ga samo doji. Moška otročja postelja je razširjena med primitivnimi narodi po vsem svetu. Nahajamo jo zlasti v Ameriki: v Braziliji, pri Karibih na Martiniqueu, v Panamskem zalivu, pri Mehi-kancih, v dolini reke Amazonke, na Cayenni, v Kaliforniji in Zapadni Indiji; v južnovzhodni Aziji pri dravidskih in ainskih Indih, na Kitajskem in Kavkazu; v zapadni Afriki med zamorci v Kongu in v južni Evropi na Korsiki, Sardiniji, v Biskajskem zalivu in drugje. V Avstraliji na otokih Tihega oceana ne poznajo moških otročjih postelj. Pri nekaterih drugih narodih so pa zopet drugačne šege, kadar žena porodi. Primitivni pastirski narodi ne poznajo otročnic, ker morajo one takoj po porodu opravljati vsa domača dela. Mož pa počiva tisti čas v višeci storži, opravlja krvave daritve ter živi v gotovi zdržnosti. Moške otročje postelje kažejo očetovo simpatijo do otroka, obred, s katerim si oče prav za prav pridobi lastninske pravice do otroka kakor odškodnino za materine križe in težave ob nosečnosti in porodu; pri krščanskih narodih pa najbrž pobožno prazno vero, ki je nemara v zvezi z izvirnim grehom, pri kateri je smatrati post za nekako prostovoljno pokoro. Indi, med katerimi so moške otročje postelje najbolj razširjene, jih tolmačijo s tem, da prištevajo očetu veliko važnejši delež na rojstvu in življenju otrokom ter ga zato imajo za središče družine, pomnožene z novorojenčkom. In zato se mora vse okrog očeta vrtiti in mu posvečati največjo skrb.

Čudovito kaznovanje zakonoloma

Naravni narodi imajo najrazličnejše nazore o zakonolomu. Ponekod kaznujejo zakonlomca, ponekod pustijo, da pobegne, in se maščujejo nad lastno ženo. Pri narodu Bakulia v Vzhodni Afriki mož svojo ženo, ki jo je zalotil pri zakonolomu, pretepe, in zapeljivec mora plačati za kazen dve govedi. Pri Wahimih (Afrika) postopajo še strože. Tu zapeljivca sploh zavržejo, in varani zakonski mož ima pravico zapleniti njegovo premoženje. Mož pri Pamperaja-Indijancih (Argentinijska) ima pravico zapeljivca svoje žene ubiti. Vendar se to večinoma ne zgodi, ker se dá zakonski mož potolažiti z darovi. Ali nikdar več ne sme potem svoji ženi zaradi tega pregreška česa očitati. Bolj neprijetno se že konča vsa stvar za ženo, ki jo zalotijo pri zakonolomu, pri Botohudih (Vzhodna Brazilija). Tu ima varani mož pravico, da izreže svoji ženi večji kos mesa

S
A
R
G
O
V

Ako se



majajo

večkrat vzrok je zobni
kamen, prepreči
to in vzemi

Sargov Kalodont je
edina zobna krema, katera
vsebuje učinkoviti do-
datek proti zobnemu
kamnu (Sulforicinoleat
po Dr. Bräunlichu).

KALODONT

Proti zobnemu kamnu

iz sedala. Še hujše kaznujejo ta prestopki pri Koman-
čeu-Indijancih. Tu možje nezvestim ženam navadno
razparajo po vsej dolžini nos. (Dr. K. po «Uraniji».)

Kje je bila nogavica

Francoski godbeni skladatelj Jean François Lesueur
je bil silno raztresen. Često je iskal svoje naočnike,
ki jih je imel na nosu, ali pa je stikal po vseh preda-
lih in iskal svojo tobačnico, kar je delal z eno roko,
ker je v drugi držal iskano reč. Neko jutro se je ob-
lačil in poklical svojo ženo, da bi mu pomagala iskati
drugo nogavico, ki je ni mogel nikjer najti. Nogavice
pa ni tudi njegova žena nikjer našla, dasi je vse obr-
nila. Navsezadnje je prinesla drug par. Ko jih je hotel
obleči, je Lesueur slekel že oblečeno nogavico in tedaj
se je pokazalo, da je bil oblekel obe nogavici prvega
para na eno in isto nogo.

Kako je bila ustvarjena indijska žena

Naslednja prav prikupna zgodba o ustvaritvi žene
v Indiji nam jasno kaže, kako se pojavljajo pri In-
dijcih podobni ženski problemi kakor pri nas. Neki
zdravnik, dr. Fritsch, pripoveduje to zgodbo o
ustvarjenju takole: «V začetku časov je ustvaril
Twaštri — Vulkan v hindski mitologiji — svet. Ali
ko je hotel ustvariti ženo, je opazil, da je porabil že
pri ustvaritvi moža vse snovi, ki jih je imel na raz-
polago. Preostala mu ni nobena trdna in trajna
prvina. Osupel in izbezan je začel Twaštri globoko
premišljevati. Ko je dovolj premislil, je storil takole:
vzel je okroglost meseca, valovitost kače, zapletenost

rastlin ovijalk, trepetanje trave, vitkost trsja, spro-
ščeno živahnost solnčnega žarka, solze oblakov, ne-
stanovitnost vetra, strahopetnost zajca, ničemurnost
pava, mehko puha, ki krije vrat vrabca, trdino dia-
manta, sladkobo medu, krutost tigra, toploto ognja,
mrzlimo snega, blebetanje šoje in gruljenje grlice.
Zmešal je vse te stvari in ustvaril žensko. Potem jo
je daroval moškemu.

Osem dni pozneje je prišel mož k Twaštriju in
govoril: «Gospod, stvor, ki si mi ga daroval, zastrup-
lja moje življenje. Neznansko blebeto, mi krade čas,
stoka za nič in vedno je bolen. Prišel sem k Tebi, da
bi ga vzel nazaj, kajti jaz z njim ne morem živeti!»
In Twaštri je žensko vzel nazaj.

Ali osem dni pozneje je prišel ta mož k Bogu in
rekel: «Gospod, moje življenje je tako samotno, od-
kar sem ti vrnil ta stvor. Kar naprej mislim, kako je
plesal in pel pred menoj. Spominjam se tudi, kako
me je milo gledal, se igral z menoj in se pritiskal k
meni.» In Twaštri je dal možu ženo nazaj.

Le trije dnevi so pretekli, ko je mož spet stal pred
Twaštrijem. «Gospod,» je rekel, «ne vem, kako je to,
ali zdaj vidim, da mi ženska napravlja več jeze ka-
kor pa zadovoljstva. Gospod, prosim Te, vzemi jo
zopet!» Ali Twaštri je zavpil: «Proč, mož, in uredi si,
kakor veš in znaš!» In mož je rekel: «Jaz z žensko ne
morem živeti!» Twaštri je odgovoril: «Ti tudi brez
ženske ne boš mogel živeti!» In mož se je oddalil in
vzdihoval: «O, jaz nesrečnik! Jaz ne morem živeti z
žensko, pa tudi brez nje ne morem živeti!»

Cv. K. (Po «Uraniji».)

O s e m š t u d i j

Kraljica Ivana iz Kastilije se je poročila leta 1496, s habsburškim princem Filipom Lepim. Kmalu po svoji poroki je pričela kazati vidne znake melanholije. Zdravniki so ji svetovali, naj se skuša raztresti, češ da bo to najboljše za njeno zdravje. Slušala jih je. Pričela se je baviti s slikarstvom. V slikanju je nepričakovano hitro napredovala.

Njen zakon je bil zelo nesrečen. Častilakomni Filip se je hotet poslužiti še kraljičine nedolžne zabave, da bi izvedel svoj peklenski načrt.

Ivana je bila hči Ferdinanda in Izabele. Imela je naslov «Veličanstvo». Njen mož se je moral zadovoljiti z naslovom «Visokost». Do prestola ni imel nikake oficijelne pravice. Vendarle je bila njegova edina želja, da bi ukazoval in vladal.

Neki dan je pregledoval album svoje soproge. Album je bil poln raznih osnutkov, ki jih je kraljica skicirala. Filip je bil posebno pozoren na obraz nekega moža, ki je bil slikan v raznih položajih: kakor vojak, kot dvorjan, kot romar itd.

Vladar si je mislil, da je pač ta osebnost, ki se je sam ni spominjal, za kraljico morala biti zelo važna. Ukazal je poizvedovati, koga predstavljajo slike. Kmalu je izvedel, da je to don Jayme d'Avilo, vitez prav tako čistega značaja kakor dober politik. Tudi je užival ugled zaradi svojega velikega premoženja. Vitez je pripadal zvestim vodnikom stranke, ki je pošteno branila podedovane pravice svoje kraljice proti Filipovim stremljenjem. Kraljica je poštenjaka nagradila s svojim prijateljstvom.

Brezsrčni Filip se je sklenil na mah rešiti svojega nasprotnika in melanholične kraljice.

Tedaj je živel v Kastiliji slikar Houis de Lucero. Znan je bil zlasti kot hiter risar. Vsakega je portretiral v nekaj minutah. Zato so ga tudi imenovali «Fapresto», kar bi se reklo po naše «Urno naredi». Ta priimek mu je ostal do smrti.

Nekaj dni kasneje je Filip pozval slikarja k sebi. Nagovoril ga je:

«Mojster! Pokazal ti bom živ model. Ti mi moraš hitro narisati več slik! Dve uri boš imel časa, da si boš mogel glavo one osebnosti temeljito ogledati. Med tem časom se bo njena fiziognomija večkrat popolnoma izpremenila. Ti moraš študirati posamezne situacije! Kaj meniš, kolikokrat boš mogel ta obraz narisati v teku dveh ur?»

«Kolikokrat si to želi vaše veličanstvo!» je odvrnil slikar.

«Ne laskaj se mi! Prvič nisem veličanstvo, in drugič ne more umetniku nihče ukazovati! Če pa moreš v dveh urah narisati kakih deset slik, boš dobil za vsako sliko 1000 realov.»

«Če dobim za vsako 2000 realov, vam preskrbim v tem času 15 slik.»

«Dobro! Dobiš jih! Ali te ne bo izbegalo, če se bo izraz obraza, ki ga boš slikal, včasih tako izpremenil, da bodo postale njegove poteze popolnoma drugačne?»

»Niti najmanj! To je vendar pravi užitek umetnika.»

«Prav! Zdaj pojdi v akvazijsko dvorano, odkoder te bodo odpeljali na določeni prostor! Tam boš dobil tudi slikarske potrebščine.»

Uro nato je dobil slikar risalno orodje. Moral je sesti v zagrnjeno nosilnico. Dolgo časa so ga nosili po raznih hodnikih, dokler ni prišel na neki dvor. Moral je izstopiti in stopiti v bližnjo dvorano.

Najprej si je ogledal prostor, kamor je vstopil. To je bila nizka, široka, obokana dvorana, katere stene so bile opete z rdečim suknom. Na stebrih in stenah so viseli močni železni obroči, v katere so bile pritrdjene verige in vrvi, umazane od posušenih, krvavih sledov. V kotih so ležale železne klešče, žebli in vijaki v največjem neredu. Samotna oljnata svetiljka je razsvetljevala mračni prostor.

Bila je mučilnica.

V ozadju te strašne sobane je stala dolga, črno pregrnjena miza. Za njo je sedelo pet mož v črnih talarjih. Bili so sodniki. Blizu zidu je stala druga, manjša mizica. Pri nji je slikar opazil dva moža. Eden je bil maskiran. Drugi je kazal odprt vizir kakor sodniki. Ta je bil zapisnikar.

Maskirana postava je namignila slikarju, naj sede poleg nje.

Nihče ni izpregovoril. Na znak, ki ga je dal prvi sodnik, sta stopila v dvorano dva služabnika. Dvignila sta črno sukno, ki je bilo pogrnjeno po tleh.

Pokazala se je moška glava, ki jo je slikar urno upodobil na papirju. To je bil krasen obraz z jeznimi očmi, drznim celom in z izrazom trpkega prezira na ustih. Res glava, ki bi jo bil moral ovekovečiti sam Michelangelo.

V Spaniji, ki je tedaj prednjačila po izumih različnih muk vsem drugim državam, so izumili napravo, s katero so izsilili vsaki žrtvi njeno skrivnost.

Ta naprava se je imenovala caldaria. Obstajala je iz cilindrske jeklene posode, ki je držala 4 hl. Napolnili so jo z oljem. Žrtev so postavili vanjo, tako da je samo glava gledala iz posode. To glavo so potem vteknili skozi nalasč zato napravljeno luknjo v tlen, medtem ko je stal cilinder s telesom pod zemljo. Pod posodo je gorel ogenj, ki so ga bolj ali manj netili, dokler ni žrtev vsega priznala ali pa umrla.

Glava za slikarjevo prvo študijo je stala sredi dvorane. Bila je dobro osvetljena od svetiljke, ki je visela nad njo od stropa. Slikar si boljše luči ni mogel želeči.

Ponosno so gledale oči na postave v dvorani. Stisnjene obrvi so izražale neupogljiv upor.

Prva slika, prva študija.

Zdaj je vprašal sodni predsednik obtoženca:

«Don Jayme d'Avilo! Priznaj sodnikom! Kdaj si s kraljico Ivano govoril prvič in kdaj zadnjikrat?»

Glava je odgovorila:

«Kraljice nisem približno šest mesecev videl, ne z njo govoril.»

»Ti si tovariš in vodja zarotnikov, ki so pridobili kraljico za svoj sramotni načrt, da bi odstranili njenega plemenitega soproga?»

Pri teh besedah je obraz ježno zardel, oči so se zaiskrile.

«Tvoje besede žalijo tiste, ki jih moraš spoštovati! Pazi se! Vsak odgovor bi bil žaljenje veličanstva.»

Slikar je hotel spet obraz narisati. Sosed ga je zadržal:

«Čakaj! Boš kmalu videl lepšega!»

Predsednik je zdaj namignil slugama, ki sta se oddalila. Čez nekaj minut so se poteze obraza izpremenile. Pod nesrečno žrtvijo so zapalili ogenj.

Nova študija.

«Zdaj si oglej glavo!» je ukazal maskiranec.

Oči v glavi so se pošastno zasvetile. Zile na čelu so nabrekli. Živci na obrazu so krčevito zatrepetali. Krasno moško obličje se je zelo izpremenilo.

Bila je tretja slika, tretja študija.

Gospodične

129.-



Vrsta 5485-80

Idealni čevlji iz crêpe de Chine za ples in salon

Rata

Danes ni več mogoče iti na ples brez elegantnih čevljičkov. - Vsak moški obrača pozornost na Vaše nožice.

Želimo, da v naših čevljičkih vzbudite splošno pozornost in smo zato pripravili za Vas nove modele iz svilenega atlasa crêpe de Chine in raznih brokatov, ki jih barvamo v enakem tonu, kakor je Vaša obleka.

«Ali ne boš odgovoril na naše vprašanje, don Jayme d'Avilo?» je spet vprašal votli glas prvega sodnika.

Glava je kljubovalno odvrnila:

«Preklet naj bo jezik, ki vam odgovarja!»

Pri teh besedah so se ustnice stisnile. Oči so se zastrmele predse, kakor bi nesrečnik hotel zatreti vsak vzdih. Glava je res molčala.

Četrta študija.

Medtem je bil ogenj pod cilindrom še bolj podneten. Dve veliki znojni kaplji sta se zasvetili na čelu glave. Pričela se je strašna borba moža med njegovimi telesnimi mukami in njegovo močno voljo.

Naposled je mučenec zarjul od bolečine. Oči so se zaprle in spačeni obraz ni mogel več prikrivati strašnih telesnih muk. Divje rjovenje se je ponovilo.

«Zdaj si ga oglej!» je rekel maskiranec.

Vsaka poteza v obrazu je izgubila svojo prvotno obliko. Duša ni več vladala telesu. Oči so se divje vrtile v svojih očnicah. Na ustih se je nabirala rumenkasta pena in iz stisnjenega grla se je iztrgala strašna kletev.

Peta študija.

Ogenj je plamtel vedno silneje.

«Ali hočeš odgovoriti, don Jayme d'Avilo?»

Glava je molčala. Tudi krika ni bilo več. Obraz se je začel smejati. Strašne smrtne bolečine so povzročile ta smeh. Glasno se je grohotal. Ta smeh je bil nekaj najbolj pretresljivega, kar je kdaj človek slišal.

Slikar je hitro narisal obraz. Bila je šesta študija.

Že je dal eden sodnikov znak, naj ogenj omilijo. Bal se je, da bi vitez ne izdihnil prej, kakor so želeli njegovi rablji.

Polagoma je raz obraz izginil izraz divje bolečine.

Spet se je oglasil prvi sodnik:

«Ali hočeš odgovarjati?»

Glava se je počasi dvignila. Oči so se široko zaprle, kakor bi hotele izstopiti iz očnic. Mrtvaško blede obraz se je podaljšal. To ni bil več človeški obraz, ampak senca duha, ki je stopil iz groba in hotel govoriti.

«No, slikar, kaj se obotavljaš? To je vendar zanimiva študija!» je hitel maskiranec.

Naposled je mučenik odprl usta. Njegov glas je bil hripav in šibek:

«Filip! Nekoč ti odgovorim pred Bogom!»

Oči so se spet poglobile. Usta so ostala odprta. Glava se je nagnila in obstala nepremična.

«Ugasite ogenj!» je ukazal prvi sodnik slugam.

«Kajne, kako zanimiva študija?» je vprašal maskiranec slikarja. Mirno ga lahko rišeš. Samo onesvestil se je. Kmalu ga bomo spet spravili k zavesti, da boš lahko nadaljeval.»

Maskiranec se je motil. Nesrečnej je bil mrtev. Slikar ni mogel izvršiti nadaljnjih študij.

«Vragal!» se je ujezil. «Pa mi pred nosom umre in napravi najmanj tisoč realov škodel!»

«Nič ne skrbi! Vso vsoto dobiš izplačano. Slike so izvrstne. Kar domov pojdi in jih skrbno izdelaj!»

V štirih dneh so bile slike dovršene.

Filip jih je takoj daroval svoji soprogi.

Takoj nato se je raznesla po Madridu novica, da je kraljica Ivana zblaznela.

Zdaj je Filip dosegel svoj namen. Sklical je kastilijske velikaše. Razložil jim je strašno nesrečo, ki ga je zadela.

Skupščina mogotcev mu je podelila kraljevsko čast in odsej se je imenoval «Veličanstvo».

Toda ni bil dolgo kralj. Usoda sama se je nad njim maščevala. Umrl je na mrzlici že leta 1506. Nesrečna kraljica je pa še več let, prav do svoje smrti, trpela v blaznici.

Osel dedič

Osel je pač malokrat poplačan za svoj trud. Toda dolgošec branjevca G. N. iz Waworthija na Angleškem je vendarle doživel to srečo. Njegov gospodar si je že v življenju pridobil precejšnje premoženje. Zato je bil hvaležen svojem zvestemu osličku, ki mu je vozil na trg zelenjavo dolgih 26 let.

Gospodar je ukazal, potem ko je zabogatel, da so morali njegovemu osliču prinašati hrano poleg njega na mizo, da sta skupaj obedovala.

Ko je branjevec umrl, ni pozabil na osla. Glavni dedič je moral paziti nanj in ga dobro oskrbovati. Največjo bedarijo je pa pokojnik naredil, ker je v oporoki zahteval, da ga mora tudi osliček spremiti na njegovi zadnji poti.

Anglikanska duhovščina se je branila. Dedič je vztrajal in naposled tudi zmagal. Osel je prvi korakal za krsto, in za njim pokojnikovi sorodniki.

Mnogo ljudi se je zbralo, da so videli ta svojevrstni spreved. Osel je bil vso pot dostojanstveno miren.

Ko so gospodarja zagrebli, se je živalca z dedičem počasi vrnila domov v hlev, uživat zasluženi pokoj.

Begunec se je vkrcal proti staremu svetu ter preko Londona prispel v Pariz... Za trenutek se je smatral na varnem. Bilo je, kakor da so Harrods in Davis in njuni pomočniki izgubili sled za njim. Potem jih je Kanadec iznenada zopet ugledal... Takrat se je domislil najine izredne sličnosti, ki jo je bilo lahko izrabiti, in že drugo jutro po dnevu, ko mu je ta misel šinila v glavo, je zagnal tolpo na napačno sled in izginil.

V svoji pripovedi Kleofež Taillefer svojemu očetu ni omenil epizode, s katero jaz končujem svoj posnetek. Razumljivo. Zato pa je omenil nove napade zoper Davisa in Harrodsa, čim sta bila nazaj v Klondiku, koder so še vedno nanj prežali roparji, podplačani od Philiberta.

Nimam besed, da bi izrazil svoja čuvstva med tem dolгим pripovedovanjem, v katerem sem bil jaz po mnenju obeh Američanov in obeh Kanadcev glavni junak. Ako rečem, da sem bil poparjen, pobit, potr, omamljen, uničen, skrušen, še oddaleč ne bi izrazil, kaj me je izpreletavalo...

Nikogar se nisem upal pogledati. Ko sem se ozrl proti Trévolu in Ivoni, sem videl, da je bil najin prijatelj nekako molnjen in da je moja varovanka zbegana, kakor ni bila že leta in leta, ter se bori med veseljem in stisko... Radovala se je ob novici, da je njen izvoljenec popoln poštenjak. Bolelo pa jo je, ker sva pomagala varati tega poštenjaka, in sicer na tak način, da je morda po najini krivdi dokončno izgubil igro, pri kateri je šlo za zlato nahajašišče, najbogatejše v Klondiku.

Drugo jutro smo se odpravili naprej. Aglaé Taillefer se nam je pridružil. Starega Kanadca je bila sinova pripoved tolikanj ogorčila, da je jokal od srda in sramu obenem.

«To je sramota za nas, da je ta veliki tatinščak Kanadec iz Québeške dežele.»

Rad bi bil videl, da bi me povezali. Bal se je, da bi jim jaz ušel. Zato je neprenehoma ostro pazil name, zlasti ponoči: od večera do jutra je ždel na stolu in upiral vame svoje oči, ki so se kresale od togote.

«Gozdov je vaje, ta veliki tatinščak», je ponavljal. «Če ga izpustimo iz rok, ga ne dobimo več nazaj.»

Nemogoče mi je bilo govoriti z Ivono ali Trévolom.

Ko smo sedali na sani, mi je zaklicala Ivona, vsa iz sebe, ker ni smela lagodno razpravljati o položaju:

«Izpregovoriti bo treba, boter!»

«Kaj praviš, otrok velikega tatinščaka?» je žugnil Aglaé.

«Pustite jih no, očel!» se je vstulil Kleofež. Starec je nezadovoljen umolknil.

«Govoriti bo treba», je rekla sirotica še enkrat.

Tedajci sem začutil, kako me obliva znoj, kot bi bil stopil v parno kopel. V resnici sem pravkar prišel na obronek smrekovja, kjer je vladala temperatura 30 stopinj pod lediščem.

«Prêcej...» sem golsnil.

Bil sem tako potlačen, da mladenka ni več silila. Nekaj trenutkov odloga mi je bilo dovoljenih, toliko, da pridem do nove postaje.

Zopet smo se stisnili v vražja vozila — Aglaé, Harrods in jaz v prvo, Davis in Trévol v drugo, Kleofež in Ivona v zadnjo. Naprej z največjo brzino, ven in ven v neznani svet. Sanik je bil zaznamovan. Včas pa tudi ne in stari Američan je gledal na kompas.

Nekaj minut smo brzeli tik omotičnega brezna in ob nekem ovinku toliko da se nismo prekucnili. Samo za las je manjkalo. Zamežal sem. Ko sem spet pogledal, je naša vprega dirkala še vedno v pahljači in moja dva sankavca sta bila tako hladnokrvna, kakor da nismo šinili mimo smrti.

Vendar pa je Harrods pripomnil na tako leden način kot veter, ki mi je bril obličje:

«Nasty turning!» (Svinjski ovinek.)

In Aglaé, ki je razumel ali uganil, je pritrtil:

«Oho, tod kaj so grda pota.»

Malo pred nočjo smo prispeli v jelovo koč, ki je bila v slabem stanju. Iz dimnika se ni nič kadilo. Koča, kjer so naleteli na umirajočega, tistega moža, ki se je vračal od izgubljene košice, je bila dan hoda od njih, je bil povedal Kleofež svojemu očetu. To je morala biti ta sirova zbitina iz napol gnilih grljevcev in krajevcev.

Danes ne pojdemo več naprej. Pohod je bil pri kraju. Napočil je trenutek, da izpregovorim. Bojazen me je tiščala v grlu. In kakor človek, ki ga bo zdaj vlak povozil, sem videl hkrati vse, kar me je obdajalo: belo soparo, ki je puhtela psom iz rdečega žrela, nebo, ki je temnelo, sneg, ki se je kopicil v velikem zametu na desni od vrat pred koč, krilo edinega okna, ki ga je bržkone vetrni buh napol snel, da je viselo po strani.

«Govoriti bo treba, boter...»

Ivona je stopila s sani in šla proti meni.

«Govoril bom», sem dejal. «Počakaj samo, da se ogrejem...»

Skušal sem dobiti časa kakor gospa Du Barryjeva, ko je rekla Samsonu: «Še trenutek, gospod krvnik!»

G o s p e

19.-



Polovična galoša

Vrsta 8805-68

Bata

Obliko Vaše drage obutve pa tudi Vaše zdravje bodo obvarovale ob dežju, snegu in blatu edino le naše polovične galoše. Prodajamo jih z garancijo za skromno ceno samo Din 19.—.

Kupite jih v naši najbližji prodajalni.

Stopili smo v turobno suhoto. Klop. Podnožka. Prazen kovčeg. Stara zarjavela peč.

Davis je izrekel nekaj po angleško. Kleofež je prevedel za očeta.

«Tukajle», je pokazal v kot, «je umrl mož, ki je našel Lost Cabin...»

Oba Kanadca sta dolgo strmela na mesto: nekaj razmaknjenih podnic, med katerimi so se videla tla. Zatem je šel Aglaé ven po drva. Harrods in Davis, poslednji silno resen, sta se jela pomenkovati. Razumel sem, kar je rekel stari:

«I'm tired... Tomorrow...» (Truden sem... jutri.)

«All right!» je pristavil Davis, očitno malo potolažen.

Nato je vzel svojo kratko puško in stopil na plano, omenivši nekaj o tebah. Sedaj poznam ta izraz, ki sta ga Kanadca rabila pred menoj. Tebah je nekaj divji kozel. Mladi mož je potemtakem odšel na lov, prej ko bi se popolnoma zmračilo.

Nekaj minut pozneje, Aglaé se je vrnil z butaro drv. Njegov sin je pravkar uredil cev pri peči, vtaknil izpuljeni konec, kar ni bil lahek posel, ker je bilo železo vse prežrto od rje.

Skoraj je ogenj zaprasketal.

«Kje je g. Davis?» je vprašal stari Kanadec.

«Videl je sledove tebahjev», mu je odgovoril Kleofež. «Šel je, da bi katerega počil.»

«A? Jaz sem pa mislil, da brž ko pridemo za večera leskaj, da bi kazalo izprašati tegale velikega rokomalsa.»

«Je že res, očka, ampak gospod Harrods je dejal, da je nocoj preveč truden.»

«Hudika!» je zaklel stari razočaran.

Harrods je bil stopil malo na plano, potlej se je vrnil in rekel nekaj besed Kleofežu, ki se mu je obraz mahoma razjasnil.

Mladi mož se je okrenil proti meni ter osorno dejal:

«Mr. Harrods pravi tako, da ni več utrujen. Precej hoče vedeti, če ste se odločili, da mu pokažete pot proti Izgubljeni kolibi. In ker

znate angleški tako dobro kakor jaz, zahteva, da mu odgovarjate sami po angleško.»

Harrods me je hotel prebosti s svojimi črnimi očmi, ki so se mu zaiskrile, ter je potegnil iz žepa svoj avtomatični samokres.

Uganil sem. Stari Američan je poslal proč Davisa, katerega bi bila utegnila obiti kaka šibkost. Aglaéju se je ustrojeno lice nabralo v strašanske gube od divje radosti.

«Šembrana reč! Zdajle se bomo pa smejali!» «Gospod...» je jeknila Ivona, stopivši proti Kleofežu.

«Ti pa jezik za zobe, tatinščical!» ji je stari Kanadec neotesano segel v besedo.

«Gospod,» sem začel z drhtečim glasom, «povedal vam bom...»

Kleofež mi je prestrigel besedo.

«Ne, nobenih razlag... Da ali ne, drugega nam ni treba.»

«Da ali ne!» je ponovil Aglaé pretresljivo.

Ivona se je zgrudila na kolena. Trije možaki se niso niti ozrli vanjo.

«Yes or no?» je ledeno siknil Harrods in naperil vame samokres.

Ivona je sunkoma skočila kvišku in se vrgla na starega Američana z glasnim krikom.

«Tri sto hudičev!» je zarjul Aglaé in pograbil dekleta za roko. «Rokomals!» je dodal ves iz sebe, ko sem šinil pokonci in stopil na prste, da bi ga popadel za vrat, ne vede, kaj počenjam. Kar blaznelo je v meni, ker se je orjaški divjak dotaknil male.

Ta se je izvila iz prijema in, preden so mogli oni trije ganiti, skočila k vratom, jih odprla in glasno zavpila:

«Harry!»

Naši nasprotniki so se zakadili nanjo in kleli: «Damu!... Strela!»... Prepozno. Iz daljave je odgovoril glas:

«I'm coming!» (Že grem.)

«Are you?» je hropel Harrods bled od togote. «Are you?»

Stopil je ven in obstal pred pragom v snegu. V naslednjem trenutku je pritekel Davis, tudi ves prepadel, kakor vihra in se ustavil pred svojim tovarišem, ki mu je zaprl pot. Mladi

mož je vse uganil. Ves zadihan je molčal. Zatem je sunkoma siknil:

«Let me pass!»

«No!» mu je zabrusil starina.

Kateri je prvi planil na drugega? Davis, da bi odrinil to živo oviro? Ali Harrods, ki je kipel in ni strpel, da bi bil napaden? Tako se mi zdi, da sta si praščila oba hkrati za vrat.

Nekaj sekund tihe borbe. Ivona in jaz sva jo v grozi gledala, Kanadca pa sta skakala kot obsedena in se nista upala dotakniti nobenega izmed pretepačev... Ta dva pa sta izgubila ravnotežje in se spoprijeta zavalila po snegu pred kočo...

Davis krikne... Kakor po nagonu Ivona poskoči in se liki tigrica gibko zakadi nad Američana. Napasti hoče Harrodsa... Ali dekle odskoči z izbuljenimi očmi. In Davis, ki se je s krepkim sunkom otresel protivnika, se pobere s tal z debelimi očmi... Zakričal je od osuplosti, nikar od bolečine... Nemo stoji in kaže s prstom proti mestu, kjer je bil snežni zamet. In mi vidimo, tudi Harrods, ki sedi in sope, vidi...

Borilca sta z rokami in nogami razpršila sneg ondi, kjer je bil zamet, in prikazal se je okrepenel obraz.

To je obličje Elzearja Philiberta. Vsi pogledi, zapičeni vanj, se zdaj okrenejo name, ki sem živa slika tega mrtveca, in nihče ne izpregovori. Vsem se zdi, da se jim sanja.

*

Ob desetih zvečer. Na edini podnožki v koči sedim in ob sveči sem pravkar dokončal prejšnje vrstice. Med drugim zadoščenjem imam tudi to — bogme, ne najmanjše — da sta moja dva Američana še vsa zmešana in zbegana, ker se je našlo truplo mojega dvojnika, in od mojega pripovedovanja... Naj se še tako oklepata načela, da se ne dasta nikdar spraviti iz ravnovesja, tokrat sta se pa le, in sicer tako močno, da tega ne moreta zatajiti in nikakor ne moreta do sape. Jaz jima dajem zgled za hladno kri in vestno, brez mrzličnosti, si prizadevam, da mirno zapišem te besede.

Vse je v redu. Elzear Philibert je imel v žepu listnico, v njej pa papir, na katerem je bilo naznačeno:

1. natančno mesto na levem bregu Stewarta, odkoder je bilo oditi, če si hotel najti *Lost Cabin*;

2. znake, po katerih si mogel, ne da bi zašel, napraviti sedemdeset milj, na koncu katerih je stala *Lost Cabin*;

3. znamenja, s katerimi je očrtal prostor razrušene kočice, o kateri ni več ne sledu ne tiru.

Še dosti drugih stvari je bilo v listnici, posebno krstni list, ki mora biti mojega dvojčnika, zakaj oseba, ki se je tiče ta uradna listina



OKUSNA
IN ZDRAVA
JE
KOLINSKA
KAVA

z glavo québeške občine, ima šestdeset sedem let in ji je ime Elzear..., vendar ta Elzear je označen kot sin Karla Stroomblika, trgovskega posrednika, in Elizabete Kranachove, brez poklica. Vse to pač nima tistega milega vonja po stari francoski Kanadi.

Jutri se odpravimo naprej. Na enih saneh je zaboj s pripravami za merjenje, trigonometrijo, geodezijo, kaj vem? menda za to, da se znanstveno točno določi omenjeni prostor in položaj rudnika, brez česar ne bi bilo mogoče dobiti dovolitve. V nekaj dneh bo ta nujni popravek končan. Še kak dan, pa bo prošnja za pripust pravilno vložena z vsemi potrebnimi navedki. Potem ne bo treba več prikrivati tajne. Najbogatejši zlatnik v Klondiku bo last Godfreyja Harrodsa in Harryja Davisa.

Kaj pomeni ta rojstni list Elzearja Graudenza? In osobito, kako je nesrečnež, pa naj mu bo že kakorkoli ime, zabredel pod sneg pred durmi te kočure?

Američana in njuna kanadska prijatelja so kovali podmeno na podmeno, pa naj si bodo še tako duhovite, vedno ostanejo le hipoteze.

Podoba je, da si je moj istovetnjak nogo zvinil. Desni členek mu je zatekel. Ampak izpah noge še ne povzroča smrti. Na drugi strani pa se ne da dognati, kedaj se je to primerilo, saj pri dvajset petih stopinjah mraza — ali še več — se truplo brez konca ohrani.



Zimske radosti.

S snegom pokriti bregovi in gozdovi pa veseli ljudje na smučeh in na sankah razveseljujejo vse, ki jih gledajo. Veliko pa je zimskih sportnikov, ki ne mislijo na to, da jim zima odjemlje njih zalogo energije in da bi bilo potrebno, da se s primerno sestavljeno hrano upro tej izgubi energije.

OVOMALTINE

naravna krepilna hrana,

ki ima v sebi vse redilne snovi na znanstveni osnovi in v največji koncentraciji, ne samo da greje sportnika, ampak tudi zvišuje njegovo telesno sposobnost in odporno moč.

Vsak sportnik bi moral vsak dan zaužiti 2 do 3 žličke Ovomaltine v mleku ali pa v čaju za zajtrk in južino in pa na izletih kot proviant. Lahko ga nosi s seboj tudi v termalni steklenici.

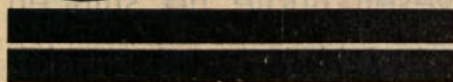
Dobiva se povsod: mala škatla Din 16.—

Sklicujte se na ta list in zahtevajte brezplačni vzorec od tvrdke

Dr. A. WANDER, D. D. ZAGREB

Za pomladno sezijo

je že vse in za vse pripravljeno, tudi za Vas.



V miru in s premislekom sedaj lahko izbirate med najlepšimi modeli pomladnih plaščev in blagov, in to po do sedaj ne doseženih nizkih cenah in v priznani kvalitetni izdelavi pri strokovni domači tvrdki

A. PAULIN, LJUBLJANA
KONGRESNI TRG ŠTEV. 5 (ZVEZDA).

Telo tega nesrečnika je še takšno kakor ob zadnjem izdihu.

Pokopali so ga dobrih sto metrov proč od bajte ob brleči svetiljki, ki sem jo držal jaz; hotel sem namreč biti pri obredu in kaj pomagati. Čuden je moral biti prizor, ko je mrtvecu svetil živec, ki mu je bil podobnejši od rodnega brata. Malo se mi je v glavi vrtilo, ko so ga pogreznili v jamo, ki sta jo izkopala stari Kanadčan in njegov sin. Zdelo se mi je, da me mora tlačiti in da prisostvujem svojemu lastnemu pogrebu. (Konec prihodnjč.)

Nekaj o vašem zdravju

Bolje sprečiti nego lečiti. Ta hrvatski pregovor ima v sebi zlato jedro. Pa je res. Če ne pojedete strupa, ne boste umrli. Če ne pojedete bolezni prenašajočih bakterij, ne boste oboleli.

Zdravi ljudje največkrat pozabijo, da so oni prav tako izpostavljeni okužitvi kakor vsak drug. Res je, utrjen človek prenese več, ne škoduje mu vsaka stvar tako hitro. Toda so sovražniki človeškega organizma, so Davidi, ki se ne ozirajo dosti na velikost in moč Goljata, ki ga hočejo ugonobiti. Če se zarode v organizmu, gorje potem še tako zdravemu človeku.

Zato je potrebno, da imamo v vsaki hiši vedno pripravljeno razkuževalno sredstvo. Z njim se borimo proti bakterijam, proti nalezljivim boleznim in sploh proti okužitvam. Prav ceneno in jako dobro takšno razkužilo je Sanitol, ki se uporablja tudi v bolnicah in higienskih zavodih in ustanovah. Za intimnejšo nego telesa, zlasti za žene, pa je priporočljiv Sanoform. Vsaka žena bi morala Sanoform uporabljati pri svoji

vsakdanji negi. Koliko sitnih neprijetnosti bi s tem preprečila.

Sanitol in Sanoform izdeluje Chemotechna, Ljubljana, Mestni trg št. 10.

Ker so zdaj tako priljubljeni čim manjši fotografski posnetki, se ne moremo ogniti povečanju negativov, če hočemo dobiti učinkovito sliko. Zato je torej potrebno, da dobimo čim bolj drobnozrnat negativ, ker bi debela zrna pri povečanju zelo motila. Zaradi tega že izdeluje industrija specialne emulzije s posebno drobnimi zrni. Učinek teh emulzij pa močno povečamo, če uporabljamo primerno razvijalo. Po temeljitih poizkusih je «Agfa» izumila s svojim drobnozrnatim razvijalom «rinal» razvijalo, ki je v ta namen prav posebno primerno. Usledina srebra, ki jo povzroči to razvijalo, je nenavadno drobnozrnata, tako da lahko sliko povečamo, kakor hočemo, ne da bi s tem škodovali njeni kakovosti. To razvijalo razvija razločno in mehko. Amaterju bo gotovo zelo všeč, ker potrebuje za razvijanje normalnega negativa samo 6 do 7 minut, torej razmeroma malo časa. Prodaja se to razvijalo v obliki patron, katerih vsebino raztopimo v 250 cm³ vode. Ta količina je tudi ravno primerna, da enkrat napolnimo Leica-Correx razvijalno dozo tvrdke Leitz-Wetzlar. Finala pa seveda ni treba uporabljati samo za specialne drobnozrnate emulzije, ampak ga lahko s pridom uporabljamo tudi za vse druge emulzije, ker naredi zrna

za malo denarja
mnogo godbe!

Ljubljana

Aleksandrova cesta št. 5



ZOBNI ATELJE
DENTIST BEVC Jožko

LJUBLJANA, Gosposvetska 4,
tel. 3296

ordinira od 9- $\frac{1}{2}$ 1, 2- $\frac{1}{2}$ 6
podo govora tudi izven teh ur. ob sobotah
se ordinira le do 4

G O S P A!

Zahtevajte

**pri
svojem
trgovcu
samo
izdelke
tvornice
keksov,
biskvita,
vafeljnov
itd.**



B. PAUER, družba z o. z. Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 48.

znatno drobnejša. Zato bo drobnnozrnato razvijalo Final najrajši uporabljal tisti, ki bo hotel, da bo srebrna usedlina čim drobnejša, to je tedaj, kadar bo treba ves negativ ali pa samo del povečati. Dostikrat nastane želja, da bi se negativ povečal šele potem, ko je že narejen; zato lahko samo priporočamo, naj vsakdo čim bolj uporablja Final, da bo lahko tudi še kasneje vedno napravil dobro povečano sliko, če jo bo potreboval.

Smešnice

Nerodna reč.

Dva znanca se izprehajata po parku. Eden izmed njih navdušeno vzklikne:

— Ali vidite onole lepo in pikantno žensko? Ali bi vam ne bilo prav, ko bi z nama večerjala?

— Nič ne rečem, ampak opozarjam vas, da se kanite te ženske, ker je razkošna in nevarna...

— Kako, jo poznate?

— Poznam. To je moja žena.

Diplomat.

— Dragi striček, voščim ti vse dobro za tvoj rojstni dan!

— To je prav lepo od tebe, Mirkec, da si se spomnil strica, ná kovača za to!

— Dragi striček, voščim ti vse dobro tudi za lanski rojstni dan, na katerega sem bil čisto pozabil, potem pa še za drugo leto naprej, pa mi daj še dva kovača!

Iz šole.

V neki osnovni šoli je izpraševal gospod šolski nadzornik učence, potem ko so slišali nekaj moralnih poukov:

— Torej vi ste dobro razumeli, da ne smete obdržati zase nobene reči, ki jo najdete, pa ni vaša? Zdaj pa pogledjmo, ali je kdo med vami, ki bi bil že našel kaj, kar ni bilo njegovo?

— Gospod, gospod! vzdigne roko neki učenec.

— Aha, ti si našel nekaj. Dobro, kaj si pa našel? In kaj si storil s tem?

— Jaz nisem našel nič, gospod, ampak moj oče je našel zlato uro.

— Aha! Dobro. Pa ali jo je obdržal?

— O ne, gospod, ni je obdržal.

— Torej pogledjte, dragi otroci... A kaj je naredil tvoj oče s tisto uro, ki jo je bil našel?

— Odnese jo je v zastavljalnico, gospod.

Očetov poklic.

Učiteljica: «No, kaj pa dela tvoj oče, mali?»

Novi učenec: «Tisto, kar mu ukaže mama.»

Teliček.

— Kako ti je ime, mali?

— Ne vem.

— Ne veš? Kako te pa kliče očka?

— Moj očka? Moj očka mi pravi «teliček».

Kakšen je mali škrt?

- Mamica, če ima veliki škrt roge, kakšen je pa mali škrt?
- Tudi mali škrt ima roge.
- Zakaj pa naša guvernanta nima rogov?
- Ona vendar ni škrt, sinko.
- Je, je. Papa to bolje ve. Snoči jo je uščipnil v lice in ji rekel: «Ti mali škrteljček, ti!»

Nadobudna mladina.

- Oče čaka pred šolo na svoje tri sinčke, da jih spremi domov.
- No, otroci, kaj ste se pa danes lepega naučili v šoli?
- Veš, papaček, danes smo se pa naučili delati kroglice pa smo se kosali, kdo bo z njimi pogodil učitelja.

Mama ne ve, ona pa.

- Beba ni več tako majhna. Silo radovedna je, vse hoče vedeti.
- Neki dan je videla, da je mama zapisala na pisemski ovitek: «Gospe vdovi Premkovi».
- Takoj se je oglasila in pokazala na besedo «vdovi»:
- Mamica, zakaj si napisala to besedo?
- I, zato, ker je takšna navada...
- Zakaj se pa zmeraj reče: gospe vdovi, a nikoli ne: gospodu vdovcu?
- Ne vem, dete moje!
- Viš, jaz pa vem. Zato, ker vdove same tako hočejo, ker bi se rade zopet omožile, vdovci se pa ne marajo zopet oženiti.
- Nesrečno dete, kdo ti je pa to povedal?
- Papa.

Zemljepis.

- Učitelj: «Kam bi prišel, ko bi začel kopati jamo v zemljo?»
- Učenec: «V globočino, gospod učitelj.»

ZA KRATEK ČAS



Rešitev ugank iz štev. 1

- 1. križanka: vodoravno: 2. sen, 4. tun, 6. pav, 8. sen, 10. osa, 11. ded, 14. mir, 15. kos, 17. raj.
- Navpično: 1. dež, 3. čuk, 5. šah, 7. jesen, 8. sod, 9. nad, 12. kit, 13. pop, 16. rak.

- 2. križanka: vodoravno: 1. Po, 3. re, 4. Ra, 5. srečno, 8. ata, 9. Ema, 11. pi, 13. novo, 16. Alah, 18. in, 19. od, 20. leto, 24. Adam, 25. ki, 26. ik, 27. Ra.
- Navpično: 2. ost, 3. re, 4. Rom, 6. Ra, 7. ne, 8. ar, 10. as, 11. pol, 12. Iva, 13. na, 14. oh, 15. Sisak, 17. Adela, 20. la, 21. Edi, 22. tak, 23. om.

Magični vogel: 1. Proja, 2. roka, 3. oko, 4. ja, 5. a.

Knjižne nagrade so dobili: Fran Kolšek, Konjice, Ljudmila Šinkovec, Ljubljana, Kristina Klinčeva, Sv. Tomaž pri Ormožu, Ivanka Kramar, Sv. Pavel, Janko Lavrič, Zagreb, Oton Jauch, Maribor, Tone Rutar, Ljubljana, Francka Japelj, Vič, Saša Golar, Kranj, Jože Hladnik, Zgornja Šiška, in Anđelko Brne, Banja Luka.

Uganke

Križanka (Sandor Turnšek):

1	2		3	4					
5				6	7				
8		9		10		11			
	12		13		14		15		
		16		17		18		19	
			20				21		
				22				23	

Besede pomenijo: Vodoravno: 1. nika, 3. reka v Italiji, 5. «iv», 6. nota v solmizaciji, 8. konoplja, 10. žensko ime, 12. del glave, 14. predplačilo, 16. moško ime, 18. «amo», 20. nota v solmizaciji, 21. predlog, 22. trdilnica, 23. egiptovski bog.

Navpično: 1. reka v Egiptu, 2. moško ime, 4. žuželka, 7. vrsta pesnitve, 9. slaboumen, 11. predplačilo, 13. dá hrani okus, 15. bog ljubezni, 17. lesena posoda, 19. vrsta pesnitve.

Magični vogel:

	1	2	3	4	5
1					
2					
3					
4					
5					

1 žensko ime

2 pijača

3 žensko ime

4 predlog

5 samoglasnik

Posetnica:

Dr. Rešen Prefan

Cer

Kdo je bil ta?

Za pravilno rešitev bo izžrebanih 10 knjig Gabriele Preissove: «Potočnikova Truda». Pravico do nagrad imajo samo tisti, ki imajo za polovico leta vplačano naročnino.

Naročnina za reviji «Priatelj» in «Uspeh» znaša za vse leto Din 60.—, za pol leta Din 31.—, za četrt leta Din 17.—. Posamezna številka Din 7.—. Izdajata konzorcij revij «Priatelj» in «Uspeh».

Odgovoren za izdajateljstvo, uredništvo in upravnništvo Emil Podkrajske, tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani, predstavnik Miroslav Ambrožič, oba v Ljubljani.

Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.



Čemu

Rekli smo, da se pred
naročilom kakršnihkoli tiskovin
obrnite na nas,

naj Vam svetujemo

kako bi tiskali, da si pri-
hranite prevelike nabavne stroške
in da dobite lep izdelek.

Čemu pa naj Vam
svetujemo

baš mi?

Zaradi tega: ker imamo
prvovrstne strokovnjake, ki
vedo svetovati; ker imamo sodelavce-
umetnike, ki bodo sodelovali, da bo izdelek
res lep; ker imamo vsa sredstva, da
to, kar Vam svetujemo, tudi
lahko izvedemo.

Delniška tiskarna, d.d.
v Ljubljani, Miklošičeva cesta 16

Telefon 21-32

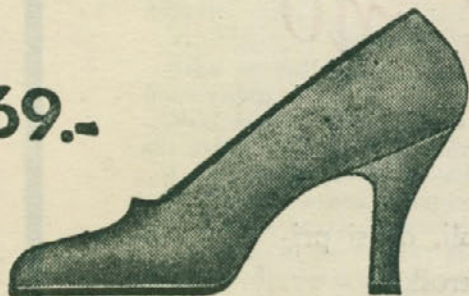
Za ulico in za ples

DVA PARA
ZA SAMO

DIN **138.-**

Naša služba do odjemalcev obstoji v stremljenju, da damo za čim manj denarja čim večjo protivrednost. To pot Vam predlagamo naše praktične čevlje „P u l o v e r“, ki Vas bodo varovali pred mrazom, vlago, dežjem, snegom in blatom. Lahki so, da jih na nogah ne boste niti čutili. Izdelani so celi iz gume in podloženi z volnenim trikojem. Zato se nogam voljno priležejo in jim dajo majhno obliko in elegantno linijo, stanejo pa samo Din 69.—

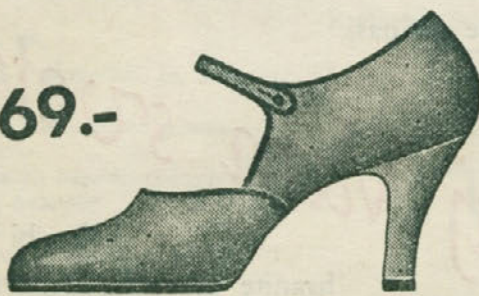
69.-



Vrsta 9315-03

Za neverjetno nizko ceno dvo lepih punaps čevljev iz satena. Za malo denarja, velik luksus. Prav takšne lahko dobite iz svilenega atlasa za Din 129.—

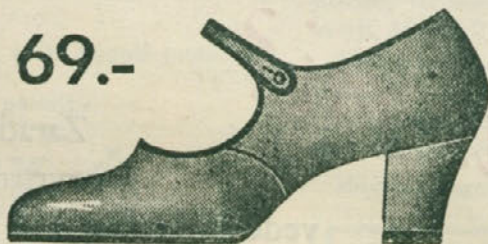
69.-



Vrsta 9375-03

Vedno so elegantni in vedno moderni preprosti čevlji s sponko. Prav takšne lahko dobite iz svilenega atlasa za Din 129.—

69.-



Vrsta 1345-03

Čevljički s sponko iz črnega satena in z nizko peto. Zelo lahki so in udobni. Prav take lahko dobite iz svilenega atlasa za Din 129.—

69.-



Naši čevlji iz satena so priljubljeni po vsem svetu. Za malo denarja ste vedno solidno in elegantno obuti. V naših pulovrih in v čevljih iz satena lahko greste brez obotavljanja na promenado, v pisarno in na ples. Vselej boste solidno in dobro obuti. S to ceno damo vsakomur možnost, da mu ni treba nositi v snežkah stare in izrabljene obutve, ker prodajamo naše čevlje iz satena samo za Din 69.—. Vse naše prodajalne so oskrbljene s to obutvijo, da vsakdo lahko izkoristi naše dolgoletne izkušnje in proučevanja, kako bi Vam čimbolje in ceneje postregli. Kupite pri nas 2 para samo za Din 138.—. Uživali boste v njih, ker ne bodo žulili Vaših nog niti Vašega žepa.

Rata